

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

FILOZOFICKÁ FAKULTA

Katedra sociologie a andragogiky a kulturní antropologie

RODIČE JAKO AKTÉŘI PEDAGOGICKÉ PRÁCE ŠKOLY

PARENTS AS ACTORS IN THE EDUCATIONAL WORK OF THE SCHOOL

Bakalářská diplomová práce

Bronislava Karafiátová

Vedoucí bakalářské diplomové práce: PhDr. Zuzana Hrnčířiková, Ph.D.

Olomouc 2014

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a uvedla v ní veškerou literaturu i ostatní zdroje, které jsem použila.

.....

V Olomouci 10. února 2014

Poděkování

Děkuji za metodickou pomoc PhDr. Zuzaně Hrnčířkové, Ph.D., kterou mi věnovala při zpracování mé bakalářské práce.

Děkuji své rodině za morální podporu, pomoc a inspiraci při zpracovávání mé práce.

Děkuji kolektivům a rodičům dětí mateřských škol šumperského okresu za spolupráci, cenné informace a čas, který mi poskytli pro zpracování této práce.

Bronislava Karafiátová

Obsah

ÚVOD	7
I. TEORETICKÁ ČÁST	9
1. RODINA A JEJÍ ZAKOTVENÍ V SOUČASNÉ SPOLEČNOSTI	10
1.1. Rodina	10
1.2. Model rodiny v současné společnosti	10
1.3. Rodiče - odborníci na děti	12
1.4. Co očekávají dnešní rodiče od mateřské školy	12
2. PROMĚNA PŘEDŠKOLNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ PO ROCE 1989	13
2.1. Mateřská škola před rokem 1989	13
2.2. Nový přístup školy ke vzdělávání v období demokratizace	13
2.3. Rodina a škola ve strategických dokumentech národní školské politiky	14
2.4. Vztah mezi školou a rodiči z pohledu právních norem	16
3. KOMUNIKACE	17
3.1. Komunikace jako způsob předávání informací	17
3.2. Komunikační řetězec	17
4. KOMUNIKACE MATEŘSKÉ ŠKOLY S RODIČI	19
4.1. Verbální a neverbální komunikace při setkání s rodiči	19
4.2. Formy a metody komunikace mateřské školy s rodiči	19
5. RODIČE JAKO AKTÉŘI PEDAGOGICKÉ PRÁCE ŠKOLY	23
5.1. Škola otevřená rodičům	23
5.2. S jakými projevy rodičů se může škola setkat	23
5.3. Rodiče – partneři školy	24
6. VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ	26
6.1. Cíl výzkumného šetření	26
6.2. Výzkumný problém	26
6.3. Charakteristika respondentů	26
6.4. Metodologie výzkumného nástroje	27
II. EMPIRICKÁ ČÁST	29
7. INTERPRETACE ZÍSKANÝCH DAT	30
7.1. A/ Dotazník pro učitelky mateřských škol	30
7.2. Část B/: Dotazník pro rodiče	38
7.3. Resumé výsledků výzkumného šetření, doporučení	48
Závěr	52
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	55

SEZNAM PŘÍLOH 57

Příloha č. 1, Dotazník pro učitelky mateřských škol

Příloha č. 2, Dotazník pro rodiče

ÚVOD

„Dobrý den“. Slova, jimiž zpravidla začíná setkání alespoň dvou lidí. Pozdravení, které bývá počátkem komunikace. Ve škole jimi začíná proces dorozumívání mezi pedagogy, pedagogy a dětmi a také mezi školou a rodiči. Komunikace je základním pilířem a stavebním kamenem pro efektivní spolupráci školy a rodiny.

Současná mateřská škola klade důraz na společné působení rodiny a školy v oblasti výchovy a vzdělávání dětí předškolního věku. Podtrhuje význam jednotného působení pro jeho harmonický a spokojený vývoj. Otevírá dveře rodičům a nabízí jim možnost stát se aktéry pedagogické práce školy.

Spolupráce mezi školou a rodinou je dlouhodobý proces, jehož vývoj může být značně ovlivněn způsobem vzájemné komunikace. Pokud dialog či konfrontace mezi pedagogem a rodičem probíhá v rovině vzájemné důvěry, může poskytnout oboustranné obohacení a vytvářet podmínky pro potřebu vzájemně se podporovat a aktivně spolupracovat v zájmu výchovy a vzdělávání dítěte.

Práce pedagoga je stále jednou z nejnáročnějších profesí. Pro současného učitele se stává kvalitní komunikace základní dovedností. Musí zvládnout promyšleně komunikovat s dítětem. Na rozdíl od minulosti nelze přikazovat a ovládat jej z pozice moci, je třeba hovořit pomaleji, stručně, umět počkat na odpověď. Zkrátka hovořit tak, aby dítě mohlo rozumět. I komunikace s rodiči má svá specifika, a pokud škola preferuje spolupráci s rodinou, musí umět pedagogové efektivně komunikovat i na této úrovni. Mertin (2014) hovoří o tom, že značná část nesouladu mezi rodinou a mateřskou školou pramení z nevhodné komunikace, zejména z nedorozumění, která při ní vznikají. Pokud učitel nedokáže komunikovat, ztrácí nástroj pro získávání informací a schopnost přiměřeně ovlivňovat děti i rodiče.

Pracovala jsem v mateřských školách jednotřídních i více třídních, na vesnici i ve městě. Během své dlouholeté praxe učitelky a později ředitelky mateřské školy jsem se denně setkávala s rodiči a měla jsem možnost vnímat, jak vzájemná komunikace ovlivňuje kladně či záporně chod mateřské školy, jak se vzájemné vztahy mění v průběhu času, jak se mění očekávání rodičů. Díky těmto proměnám jsou dnes rodiče považováni za klíčové aktéry výchovně vzdělávacích procesů školských zařízení. Trojúhelník vztahů škola – děti - rodiče vždy významně ovlivňuje průběh i výsledky vzdělávání konkrétní školy, její kulturu i klima. Tuto skutečnost chci ověřit ve své bakalářské práci.

Cílem mé práce je teoreticky vymezit možnosti komunikace a vzájemné spolupráce mateřské školy s rodiči a pomocí dotazníkového šetření prozkoumat zapojení rodičů do pedagogického procesu vybraných mateřských škol v konkrétní lokalitě České

republiky. Ze zjištěných výsledků odvodit doporučení, případně opatření, které by školy využily pro zefektivnění činnosti v oblasti spolupráce a komunikace s rodiči.

Svoji bakalářskou práci člením na dvě části: část teoretickou a část praktickou. Součástí mé práce jsou dvě přílohy, které tvoří dotazník pro rodiče a dotazník pro učitelky mateřských škol.

Teoretická část se opírá o poznatky získané studiem odborné literatury, článků publikovaných v časopisech, o vlastní praktické zkušenosti a také o informace získané na internetu. Praktická část je založena na šetření ve vytipovaných mateřských školách šumperského regionu. Prostřednictvím učitelek mateřských škol a rodičů dětí jsem zjišťovala jak možnosti zapojování se rodičů do pedagogické práce v předškolních zařízeních, dále také vzájemné vztahy mezi školou a rodiči, způsoby jejich komunikace a míru informovanosti proto, abych mohla vyhodnotit oblast spolupráce školy a rodičů v různých mateřských školách a v odlišných lokalitách konkrétního regionu.

Pro realizaci výzkumného šetření jsem použila metodu dotazníků. Byly vytvořeny dva dotazníky. První pro rodiče dětí mateřských škol a druhý pro učitelky, které ve vybraných mateřských školách pracují. Vyhodnocená a získaná data mohou sloužit učitelkám těchto škol k inspiraci, ale mohou se stát i vodítkem k efektivnějšímu zapojení rodičů do života školy.

Mateřská škola je institucí, kde se poprvé setkávají děti a jejich rodiče se školstvím. Dítě opouští na část dne bezpečí vlastní rodiny a v mateřské škole navazuje širší sociální vztahy s vrstevníky a s jinými dospělými lidmi. Osobnost dítěte se rozvíjí velmi rychle a tak první dojmy z mateřské školy mohou ovlivnit kladně i záporně celý další proces jeho vzdělávání a učení. Pokud umí mateřská škola efektivně komunikovat s rodiči, vytváří základ pro partnerství a spolupráci s rodinou, díky které je možné najít optimální cestu pro výchovu a vzdělávání dětí.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1. RODINA A JEJÍ ZAKOTVENÍ V SOUČASNÉ SPOLEČNOSTI

První kapitola vysvětluje význam rodinného prostředí pro život a zdravý vývoj dítěte. Představuje model rodiny v současné společnosti a popisuje očekávání rodičů vzhledem k dnešní mateřské škole. Jde o importantní pojmy související s tématem práce. Rodinu, její specifika včetně uspokojování přání dnešních rodičů musí znát a respektovat škola, která se otevírá pro komunikaci a spolupráci s rodiči.

Téma „rodina“ je natolik rozsáhlé, že by k němu bylo možné napsat samostatnou bakalářskou práci. Proto zde vycházím z vymezení, které je účelné z hlediska naplnění stanoveného cíle mé práce.

1.1. Rodina

Rodina je jednou z nejdůležitějších institucí, kde jedinec nachází zázemí, lásku a porozumění, učí se zde úctě k sobě i k ostatním, čerpá energii, nachází pocit bezpečí a jistoty - domov.

Tvoří ji nejméně tři lidé v příbuzenském vztahu, které pojí pevné citové pouto. Rodiče, zakladatelé rodu a rodiny, jsou partneři opačného pohlaví, může jít o pár manželský či partnerský, jež společně vychovávají alespoň jedno dítě. *„Rodina představuje významné sociální a výchovné prostředí pro vývoj a rozvoj dítěte, ale podílí se na uspokojování potřeb všech svých členů – dospělých i dětí. Dítě je nevyčerpatelným zdrojem podnětů pro rodiče, otevřenou budoucností. V interakci s dítětem rodič získává zkušenosti specificky lidské. Výchova v rodině zahrnuje množství nejrůznějších interakcí mezi rodiči a dětmi, výchovných situací a událostí, prostředků a postupů“* (Mertin, Gillnerová, 2010, s.184). V rodině dítě vyrůstá, vyvíjí se, získává základní životní postoje a zkušenosti. Rodina podporuje jeho vzdělání a vstup do života.

1.2. Model rodiny v současné společnosti

Tradiční rodina, založená na manželství muže a ženy, je základním stavebním kamenem společnosti. Je prostorem pro vznik nového života. Dítěti poskytuje možnost navazovat kontakty s druhým člověkem, učit se interakci s ostatními, setkat se s různými generacemi a ve svých rodičích a prarodičích nacházet životní vzory pro vlastní chování a jednání. Stabilní rodina je pevnou oporou pro budoucí život dítěte a pro společnost ekonomicky výhodná instituce.

V současnosti je úplná, finančně dobře situovaná rodina, která věnuje maximum času výchově a vzdělávání dětí, spíše ideálem.

Uzavřená manželství se z různých důvodů rozvádějí. Zpravidla otcové jsou nahrazováni dalšími partnery, kteří do stávající rodiny přivádějí vlastní děti

a dochází k situacím, že si rodiče potomky v určených časových intervalech „půjčují“. Děti mají doma místo otců „strejdy“, nevlastní sourozence, do rodiny patří několik babiček a dědů. Stabilita rodiny se velmi snižuje. Dítě přichází o bezpečné zázemí, často o lásku a porozumění.

Stále vyšší počet partnerů zakládá rodinu – počíná děti - bez uzavření sňatku. Ve volném soužití je také ochromena odpovědnost partnerů jak za vztah, ale hlavně za výchovu dětí. Není výjimkou, že se dítěti v průběhu docházky do mateřské školy doma vystřídá několik mužů v roli otce a stále častěji se objevují případy, kdy rodinu s dětmi opustí matka. Rodina přestává plnit své základní funkce, z rodiny funkční se stává rodina afunkční.

Průcha a Kořátková (2013) zahrnují rodinné prostředí mezi faktory sociokulturního kontextu dětství. Mezi základní charakteristiky české rodiny ve vztahu k dítěti uvádějí mimo jiné i úroveň vzdělání rodičů a zabývají se myšlenkou, že dětem méně vzdělaných rodičů není zpravidla poskytováno tak podnětné prostředí jako dětem rodičů se středoškolským a vysokoškolským vzděláním.

Současnou rodinu ovlivňuje i budování profesní kariéry rodičů. Jejich časová vytíženost mění rodinné priority a nastávají problémy s péčí o děti, zejména v předškolním věku. S kariérou souvisí i stále se zvyšující věk matek. Vyskytuje se model méně početných rodin, ve kterých je oslabeno mocenské postavení muže. Ambiciózní, vzdělané, zaměstnané ženy na sebe berou roli organizátorky rodinných aktivit a často i roli živitelky. Pokud dá žena přednost kariéře, je vhodné, aby s tím partner souhlasil a její rodinnou roli akceptoval.

Dalším znakem současné rodiny je to, že děti zůstávají ve společné domácnosti s rodiči déle, ať už z důvodu studia či jen proto, že je tento způsob života pohodlný a pro všechny finančně výhodnější.

Naopak se snižuje počet rodin, ve kterých dochází k soužití několika generací, k soužití dětí s rodiči i prarodiči. Děti jsou tak ochuzovány o mnoho lásky, přívětivosti a předávání zkušeností a moudrosti, jež jim mohou prarodiče předávat formou vyprávění příběhů z mládí. Chybí návaznost na rodinné tradice, vytrácí se úcta a ohleduplnost vůči starým lidem.

Přes všechna zmíněná specifika současné doby zůstává rodina pro vývoj dítěte nenahraditelnou institucí a poskytuje stabilní a jedinečné zázemí pro vývoj jedinců po všech stránkách.

„Mladí lidé by měli do svého očekávání od života pojmout, započítat, zabudovat požadavek, aby měli děti, které chtějí mít, s tím, s kým je chtějí mít, a v době, která je pro ně příhodná. Na své děti by měli být vnitřně připraveni!“ (Matějček, 2013, s.17).

1.3 Rodiče - odborníci na děti

Jeřábková (1993) označuje rodinu jako elementární výchovnou instituci, na níž navazují všechna ostatní vzdělávací zařízení. Právě v rodině probíhá výchova v nejširší a v nejintenzivnější formě. Výchovná a vzdělávací zařízení ji pouze doplňují, případně nahrazují, pokud chybí. Rodiče, třebaže k tomu nemají vzdělání, jsou zodpovědní za veškeré oblasti výchovy v průběhu celého období vývoje dítěte.

„To, že se člověk stane rodičem, z něho nedělá odborníka na výchovu. Avšak to, že pečuje o své dítě, z něho dělá odborníka na dítě“ (Svobodová, 2010, s. 64).

Za výchovu dětí odpovídají rovným dílem oba rodiče. Je důležitý jejich způsob uspokojování základních fyzických potřeb dítěte, ale také uspokojení citových potřeb a poskytnutí potřeby bezpečí a jistoty. Jednotná rodinná výchova, která dětem jasně vymezí hranice, předá životní zkušenosti, zvyky, kulturní hodnoty a umožní vyvíjet se v láskyplném prostředí, je nejdůležitějším potenciálem pro budoucí plnohodnotný život těchto dětí. *„Jisté je, že dítě potřebuje dospělé, kteří mu projevují lásku a ukazují hranice. Láska, projevy porozumění a bezpodmínečného přijetí dítěte, stejně jako hranice, jež působení dospělých nabízí a poskytuje, jsou pro vývoj dítěte nesmírně důležité“ (Mertin, Gillernová, 2010, s. 183).*

1.4. Co očekávají dnešní rodiče od mateřské školy

Přestože jsou nyní rodiče mnohem náročnější ve svých požadavcích, očekávají od mateřské školy jedině: aby zde dítě bylo spokojené, aby se na pobyt těšilo a neproplakalo většinu dne.

Rodiče dnes chápou mateřskou školu jako instituci doplňující jejich rodinnou výchovu. Vyhledávají materiálně dobře vybavené, čisté prostředí, které respektuje individualitu jejich dítěte. Nezřídka přivádějí dítě s dudlíkem, požadují na spaní plenky, ale chtějí, aby se v MŠ naučilo správně vyslovovat všechny hlásky, aby se učilo cizí jazyk, aby škola nabízela širokou paletu zájmových kroužků a sportovních aktivit. Rádi se účastní školních akcí a učitelky přijímají jako partnery. Pro školu a pro pedagogy jsou současní rodiče výzvou ke komunikaci, ke spolupráci i k partnerství.

2. PROMĚNA PŘEDŠKOLNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ PO ROCE 1989

Smyslem této kapitoly je objasnit klíčovou proměnu školské politiky, kterou přineslo období demokratizace po roce 1989. Přibližuje strategické dokumenty školské politiky státu týkající se celoživotního učení a zákonného ukotvení spolupráce mezi školou a rodinou. Díky platné legislativě mají všechny současné školy povinnost podporovat a doplňovat rodinnou výchovu, protože vzájemné vztahy mezi rodinou a mateřskou školou jsou faktory, které významně ovlivňují úspěšnost a úroveň výkonu dětí v předškolním věku.

2.1. Mateřská škola před rokem 1989

Jednotnou koncepci škol v té době charakterizoval tzv. předmětový model charakterizovaný v mateřské škole výchovnými složkami. Učitelky pracovaly podle kurikulárního dokumentu vydaného v roce 1984 s názvem Program výchovné práce pro jesle a mateřské školy, jež stanovoval cíle pro učitelku, cílové požadavky na dítě v konkrétním věku a pro jednotlivé složky byl doplněn metodickými příručkami. Na rodinnou výchovu nijak nenavazoval a rodiče v té době ještě nebyli partnery učitelů ani aktéry pedagogické práce školy. Své děti předávali učitelce zpravidla ve dveřích a vstupovat do třídy směli pouze v den besídky pro rodiče a snad ještě v den třídních schůzek. V minulosti rodiče očekávali od mateřské školy zejména zabezpečení dětí po dobu plnění jejich pracovních povinností.

„Je zřejmé, že i když je cíl předškolní výchovy v tomto kurikulu pochopitelně formulován v duchu předlistopadové společenské a politické ideologie (všeestranně harmonický rozvoj dítěte je dán potřebami a zájmy společnosti, a výchova proto směřuje především k formování občana socialistického státu) a stále významně orientován k vytváření předpokladů pro úspěšné začlenění do školního vzdělávání, obsahuje kurikulum také mnoho pozitivních prvků, které našly své pokračování i v dnešním pohledu na předškolní vzdělávání“ (Bečvářová, 2010, s 9).

2.2 Nový přístup školy ke vzdělávání v období demokratizace

Cílem mé práce je teoreticky vymezit možnosti komunikace a vzájemné spolupráce mateřské školy s rodiči a pomocí dotazníkového šetření prozkoumat zapojení rodičů do pedagogického procesu vybraných mateřských škol v konkrétní lokalitě České republiky. Toto téma je možné literárně rozvíjet pouze díky změnám, které proběhly v naší zemi po roce 1989. Demokratizace společnosti a reformy postupně mění oblast předškolního vzdělávání jak z hlediska cílů, tak i rovinu obsahu, metod, podmínek i prostředků. Dochází k zásadní proměně klimatu školy, mění se a vzrůstá její socializační role. Škola začíná být chápána jako společenství, kde jsou

rovnocennými partnery učitelé, děti a jejich rodiče s tím, že dítě respektují jako jedinečnou osobnost se svými potřebami i právy.

Nový přístup ke vzdělávání klade nové nároky také na učitele. Zcela nově vzniká potřeba zvýšit profesní status učitelek mateřských škol. Na tuto navazují některé pedagogické fakulty tím, že otevírají bakalářský studijní program Učitelství pro mateřské školy a později i navazující magisterské studium obor Pedagogika předškolního věku.

Svobodová (2010) hovoří o tom, že úkolem současné mateřské školy je zajišťovat předškolní vzdělávání v úzké vazbě na rodinu a rodiče přijímat jako partnera i odborníka, respektovat jeho názory a naslouchat jim proto, aby bylo možné najít optimální cestu pro výchovu a vzdělávání dětí předškolního věku.

Kropáčková (2011) k tomuto tématu říká: *„Je to samozřejmost, neboť děti navštěvující mateřskou školu se přirozeně připravují na další vzdělávací a životní etapu, kterou je zahájení povinné školní docházky. Mateřská škola je přirozeným přemostěním z jednoho období do druhého, konkrétně od hravého dětství k systematickému vzdělávání. Mateřská škola má však i svoji tzv. přidanou hodnotu, nejenom že dětem poskytuje bezpečné a podnětné prostředí, zajišťuje socializaci dítěte ve vrstevnické skupině, ale také dává prostor rozvoji osobnosti dítěte a zároveň je partnerem a odborným poradcem rodičů při výchově jejich dítěte“.*

2.3. Rodina a škola ve strategických dokumentech národní školské politiky

Fakt, že rodina a škola jsou ve vzájemné interakci, dokazuje skutečnost, že jsou jejich reciproční vztahy zakotveny ve strategických dokumentech české školské politiky.

2.3.1. Národní program rozvoje vzdělávání v České republice

Základním strategickým dokumentem, který stanovuje plán současné národní politiky je Národní program rozvoje vzdělávání v České republice, dále jen Bílá kniha (2001). Formuluje cíle rozvoje celého systému vzdělávací soustavy v ČR. Jedním ze základních principů národní školské politiky je problematika celoživotního vzdělávání občanů.

Mateřské školy jsou považovány za počátek etapy celoživotního učení, za instituce, které zajišťují kvalitu výchovy a vzdělávání a jsou dostupné pro všechny děti předškolního věku. Na vzdělávání v posledním ročníku mateřské školy díky tomuto dokumentu vzniká právní nárok.

Je zde poprvé popsána potřeba spolupráce rodiny a školy. V rámci celoživotního vzdělávání by měly být podporovány programy, *„které by - v případě zájmu rodičů - umožňovaly parciální účast dětí, jež jsou v péči rodiny, na institucionální výchově*

a vzdělávání, obohacující aktivity dítěte a odborně podporující jeho osobnostní a sociální rozvoj“ (Bílá kniha, s. 46).

2.3.2. Kurikulum pro předškolní vzdělávání

„Předškolní výchova zahrnuje jakékoli (i nezáměrné, nahodilé, nesoustavné) působení a péči s převažujícím podílem výchovy nad vzděláváním. Předškolní výchova nemá rozměr vědní disciplíny, a tedy ani teoretického a výzkumného vymezování a zkoumání“ (Průcha, Kořátková, 2013, s. 48).

Dnes školní kurikulum představuje vzdělávací program. V širším pojetí v sobě zahrnuje život školy v dalších souvislostech, kterými jsou klima školy, doplňkové a neplánované školní aktivity. Zde je popsána i spolupráce s rodinou, která zásadně ovlivňuje vztah dětí ke vzdělávání, včetně jeho výsledků.

Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání (dále jen RVP PV) je závazný pro všechna předškolní zařízení s tím, že jeho komplexní rámec představuje základní východisko pro tvorbu školních vzdělávacích programů jednotlivých škol i pro vlastní práci učitelek. Od roku 2007 mají mateřské školy povinnost vypracovat ŠVP PV pro práci školy tak, aby charakterizoval jejich zaměření, vypovídal o způsobu a obsahu výchovně vzdělávací práce, ozřejmil téma spolupráce školy s jinými subjekty a zaznamenal způsoby spolupráce s rodiči.

Základní stavební kameny RVP PV tvoří čtyři kategorie: rámcové cíle – obecná podoba cílů předškolního vzdělávání, klíčové kompetence – dosažitelné výstupy, kterých lze dosáhnout předškolním vzděláváním, dílčí cíle – stanovené pro jednotlivé oblasti a dílčí výstupy – kterých má být dosaženo v jednotlivých vzdělávacích oblastech.

2.3.3. Spolupráce s rodinou v rámci RVP PV

V kapitole 7. RVP PV jsou stanoveny podmínky předškolního vzdělávání. Jde o specifikaci podmínek materiálních, psychosociálních, personálních, organizačních a dalších. Konkretizována je i spoluúčast rodičů, která je plně vyhovující, jestliže:

- *„Ve vztazích mezi pedagogy a rodiči panuje oboustranná důvěra a otevřenost, vstřícnost, porozumění, respekt a ochota spolupracovat. Spolupráce funguje na základě partnerství.*
- *Pedagogové sledují konkrétní potřeby jednotlivých dětí, resp. rodin, snaží se jim porozumět a vyhovět.*
- *Rodiče mají možnost podílet se na dění v mateřské škole, účastnit se různých programů, dle svého zájmu zde vstupovat do her svých dětí. Jsou pravidelně*

a dostatečně informování o všem, co se v mateřské škole děje. Projevili zájem, mohou se spolupodílet při plánování programu mateřské školy, při řešení vzniklých problémů apod.

- *Pedagogové pravidelně informují rodiče o prospívání jejich dítěte i o jeho individuálních pokrocích v rozvoji i učení. Domlouvají se s rodiči o společném postupu při jeho výchově a vzdělávání.*
- *Pedagogové chrání soukromí rodiny a zachovávají diskrétnost v jejich svěřených vnitřních záležitostech. Jednají s rodiči ohleduplně, taktně, s vědomím, že pracují s důvěrnými informacemi. Nezasahují do života a soukromí rodiny, varují se přílišné horlivosti a poskytování nevyžádaných rad.*
- *Mateřská škola podporuje rodinnou výchovu a pomáhá rodičům v péči o dítě; nabízí rodičům poradenský servis i nejrůznější osvětové aktivity v otázkách výchovy a vzdělávání předškolních dětí“ (RVP PV, 2004, s. 35,36).*

Spolupráce školy a rodiny se díky RVP PV stala jednou z priorit současné mateřské školy. Rodiče pro své dítě vybírají vhodné předškolní zařízení, protože jsou zodpovědní za jeho výchovu a vzdělávání. Škola zaujímá zcela profesionální přístup jak k dětem tak i rodičům. Svým programem rodinnou výchovu doplňuje, podporuje a co nejvíce napomáhá zdravému všestrannému vývoji dítěte.

2.4. Vztah mezi školou a rodiči z pohledu právních norem

Zákon č. 89/2012Sb. Občanský zákoník v platném znění (novelizuje zákon č.94/1963 Sb., O rodině) stanovuje základní práva a povinnosti rodičů. Příkladá jim rozhodující úlohu a zodpovědnost za výchovu svých dětí. S tím se ztotožňuje i část zákona č. 561/2004Sb., O předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) v platném znění, který odkazuje na to, že i v době, kdy se dítě účastní vzdělávání, není omezena rodičovská odpovědnost a úlohu rodičů škola nenahrazuje. Vztah rodiny a školy je v zákoně stanoven v § 21 a 22, kde konkretizuje práva a povinnosti dětí, žáků a jejich zákonných zástupců vzhledem ke školskému zařízení.

Vztahy rodiny a školy řeší současně i vyhláška č. 14/2005 Sb., O předškolním vzdělávání, v platném znění. V §1 Podrobnosti o podmínkách provozu mateřské školy v odst. 1 stanovuje, že mateřská škola spolupracuje se zákonnými zástupci dětí a dalšími fyzickými a právníckými osobami s cílem vyvíjet aktivity a organizovat činnosti ve prospěch rozvoje dětí a prohloubení vzdělávacího a výchovného působení mateřské školy, rodiny a společnosti.

3. KOMUNIKACE

V této kapitole je vysvětlena komunikace, jako způsob dorozumívání se ve společenství lidí. V obecné rovině jsou zde velmi stručně popsány obecné zásady výměny informací, které pedagog má mít v povědomí proto, aby dokázal navázat efektivní kontakt s rodiči.

Spektrum teoretických studií, které se váží k tématu komunikace, je velice široké a zabývá se jím mnoho autorů. Pro svou práci jsem zvolila pouze velmi malý segment, který nejvíce souvisí s účelným naplněním cíle mé bakalářské práce.

3.1. Komunikace jako způsob předávání informací

Slovo komunikace – *communicare* – je latinského původu. Znamená něco společně sdílet, případně činit společným. *Communicatio* značí společně se účastnit (Paulík, 2007). Význam slova komunikace není zcela jednoznačný. Původně znamenal spojení nějakých prostorů anebo objektů. Tedy cestu, která spojuje místo A s místem B a měla by být upravena tak, aby byla co nejschůdnější. Komunikace může představovat i různé technické prostředky, které komunikaci umožňují, může znamenat i dopravu. Pokud chápeme komunikaci mezi lidmi jako způsob předávání informací, můžeme hovořit o komunikaci sociální či mezilidské. *„Člověk je tvor společenský – a řeč slouží jako přirozený nástroj jeho dorozumění s druhými lidmi. Není-li tento nástroj k dispozici, je zle“* (Matějček, 2013, s. 93).

Ve společenství lidí se lze dorozumívat různými způsoby, verbálně, neverbálně, potichu i nahlas. Ten, kdo lépe ovládá komunikaci, je úspěšnější. Jak v profesním životě, například politik, manažer či pedagog, tak i v každodenním životě - v partnerském vztahu, jako rodiče s dětmi, s přáteli i kolegy.

3.2. Komunikační řetězec

Špaček (2013) popisuje přenos informací jako komunikační řetězec v systémové podobě za účasti několika segmentů. Za klíčovou součástí řetězce označuje sdělení. Informaci, kterou potřebujeme přenést, ať už je to gesto, slovo, hudební skladba či pouhé citoslovce. Komunikátor je ten, kdo sdělení vysílá, tedy zdroj informace. Kodér informaci zakóduje do verbální nebo neverbální formy tak, aby jeho sdělení příjemce rozuměl, například nevidomému nekódujeme gesta. Je důležité, abychom příjemce informace znali a použili správný kód. Od zdroje k příjemci je cesta, která se nazývá kanál. Můžeme zvolit různé podoby předání informace, email, sms, článek v novinách. Je důležité, aby kanál směřoval k příjemci, pokud ho mine, komunikace se přeruší. Komunikátor tedy musí znát emailovou adresu, telefonní číslo a podobně. Komunikant, příjemce informace je článek, jemuž je sdělení určeno. O výsledku komunikace vypovídá zpětná vazba. Pokud jde o komunikaci

tváří v tvář, je zpětná vazba okamžitá, opět může být verbální i neverbální. Zpětná vazba je důležitý zdroj poučení, jak v komunikaci pokračovat nebo jak komunikovat příště.

Komunikační řetězec funguje obecně při každé komunikaci mezi lidmi. Je aplikován i v průběhu komunikace mezi školou a rodinou.

4. KOMUNIKACE MATEŘSKÉ ŠKOLY S RODIČI

Cílem práce je teoreticky vymezit možnosti komunikace a vzájemné spolupráce mateřské školy s rodiči, proto jsou v následující kapitole popsány konkrétní formy komunikace a praktické návody, které může škola pro navázání kontaktu s rodiči využít.

4.1. Verbální a neverbální komunikace při setkání s rodiči

Lažová (2013) dělí komunikaci na verbální a neverbální, tedy na komunikaci slovní a řeč těla. Verbální komunikace s rodiči vyžaduje od pedagogů velkou dávku taktu, profesionální vystupování, zdravé sebevědomí, spisovné vyjadřování, optimálně nastavenou hlasitost a rychlost slovního projevu. Důležitou roli hraje i vzdálenost mezi komunikujícími. Měla by být dodržována vzdálenost nad 1,2 m - označována jako společenská, alespoň na počátku komunikace. Je důležité, aby pedagog vždy věděl, co chce rodičům sdělit a použít k tomu co nejméně nejuvýstižnějších slov.

Při každé komunikaci by mělo být patrné, že má paní učitelka k dítěti pozitivní vztah a že jí záleží na tom, aby dítěti bylo v mateřské škole dobře a bylo zde spokojené.

Informace, které předává pedagog rodičům, by měly být převážně pozitivní. Jednak utužují vztah mezi školou, dítětem a rodičem, jednak naplňují očekávání rodičů. Přináší radost z úspěchu, který tyto strany spojuje. *„To ovšem neznamená, že bychom neměli rodičům dávat informace negativní, ale měli bychom se snažit, aby i ty informovaly o vztahu mezi učitelkou a dítětem a aby jich nebylo více, než těch pozitivních“* (Svobodová, 2010, s. 65).

K řeči těla patří celkový vzhled pedagoga. Upravené vlasy a obličej, vkusné a vhodné oblečení, vůně, milý úsměv, upřímná radost ze setkání s rodiči i s dětmi. Takzvaný haló-efekt hraje důležitou roli zejména v prvních vteřinách setkání. Lažová (2013) doporučuje jeho význam při komunikaci ve škole nepodceňovat.

Neverbální složka komunikace umožní učitelce porozumět rodičům. Z jejich gest, síly a tempa hlasu, podání ruky i pohledu do očí při komunikaci může pedagog odhadovat, jak se může vzájemný vztah vyvíjet (Pease, Peasová, 2008).

Za významnou součást komunikace je považováno i aktivní naslouchání. Od pedagoga vyžaduje určitou kázeň a trpělivost. Pokud však vydrží mlčet a naslouchat, může se dozvědět od rodičů mnoho cenných informací, které mu pomohou při výchově a vzdělávání konkrétního dítěte.

4.2. Formy a metody komunikace mateřské školy s rodiči

Současná mateřská škola hledá stále nové způsoby, jak s rodiči komunikovat co nejefektivněji a při tom zachovávat linii vzájemné důvěry, partnerství

a spolupráce. „*Fungující komunikace je nezbytným základem, na němž je vystavěn vztah mezi rodinou a školou. Obě instituce mají ohledně komunikace jistá očekávání. Rodiče i zástupci školy se k ní vyjadřují a lze slyšet nebo číst různá hodnocení: „Komunikace funguje“, „je dobrá“, „vážně“, „nedochází k ní“, zdá se, že dobře fungující komunikace je metou, ke které by jak školy, tak rodiče žáků chtěli směřovat“* (Šedřová, Čiháček, 2004, s. 71).

Škola s rodiči komunikuje na dvou základních úrovních: podává informace o dětech a podává informace o dění ve škole a jejích aktivitách.

Zatímco o prospěchu dětí, dle názoru odborníků (Svobodová, 2010, Lažová, 2013), je vhodné informovat rodiče při osobních setkáních, ať už při předávání dítěte nebo při dohodnutých schůzkách formou konzultačních hodin, informace o dění ve škole, akcích, organizaci a podobně je možné zveřejnit i jinými způsoby.

4.2.1. Třídní schůzky

Snad nejstarší a nejznámější způsob komunikace rodiny a školy představují třídní schůzky. Rodiče se setkávají zpravidla dvakrát ročně, poprvé v září, kdy je vhodné s rodiči prodiskutovat, jaká forma informací je pro ně nejlépe přijatelná a co je s dětmi v průběhu roku čeká. Na druhé schůzce, většinou v únoru, je diskutován závěr školního roku, výlety, prázdninový provoz atd. K příjemné atmosféře setkání přispěje osobní přivítání rodičů, stisk ruky, nabídnutí místa k sezení či malé občerstvení. Důležitější je však projev ředitelky a pedagogů mateřské školy, ochota diskutovat, vstřícně reagovat na podněty rodičů a nepřipustit, aby si rodiče jen vyslechli strohý projev a odešli domů.

Mimořádné schůzky se v průběhu roku konají zpravidla pro určitou skupinu rodičů, například pro rodiče dětí, které půjdou k zápisu do 1. třídy základní školy nebo pro rodiče dětí přihlášených na lyžařský výcvik, školu v přírodě a podobně. Na takovéto schůzky je přizván ředitelkou školy osvědčený odborník na danou tematiku, ochotný poskytnout maximální množství informací a odpovědět na specifické dotazy rodičů i pedagogů školy.

Současná mateřská škola zve rodiče na schůzku ještě před nástupem dítěte do předškolního zařízení. Takové setkání je oboustranným přínosem v oblasti poznávání a předávání konkrétních informací. Hovoří se zde jak o dětech, tak o prioritách školy, o režimu dne, o pravidelných rituálech ve třídách, zvyklostech i bezpečnostních opatřeních. Rodiče se seznámí s učitelkou, získají poznatky o tom, jak děti pro vstup do mateřské školy připravit a motivovat i o tom, co budou při pravidelné docházce potřebovat. Pokud mají rodiče potřebu sdělit o svých dětech či

jiné problematice více, dohodnou si schůzku. Pro pedagogy je tato aktivita časově dost náročná, je však velkou devízou pro budování pevného základu komunikace na úrovni otevřenosti a důvěry, je základním kamenem partnerství rodičů a mateřské školy.

„Partnerský vztah s rodičem přináší učitelce možnost lépe poznat jedinečnost jejich dítěte a pomoci pochopit jeho svět. Pro rodiče partnerství s učitelkou znamená přínos v poznávání metod a způsobů vzdělávání. Díky efektivní komunikaci může učitelka rodičům pomoci najít pro dítě cestu, která mu bude při vzdělávání vyhovovat a pomůže optimálně rozvíjet jeho předpoklady“ (Informatorium 3-8, č. 8/2010).

4.2.2. Nástěnky, tabule, vývěsky

Jsou rozmístěné po celé budově školy a plní různé funkce. Nástěnky informativní mají své místo na místech nejvíce frekventovaných - vstupní hala, šatny dětí, chodba někdy dokonce venkovní vitríny. Rodiče zde nacházejí základní informace o akcích školy, jídelníček, změny pravidelných školních aktivit, pravidla bezpečnosti, školní řád, směrnice školy a podobně. Nástěnky, které jsou v blízkosti tříd a po chodbách školy vypovídají o výtvarných a jiných činnostech jednotlivých dětí.

Ačkoli mají nástěnky většinou vysokou estetickou úroveň, jejich funkce je však často diskutovaná. Škola očekává zájem rodičů a podporu „čtenářů“. Jsou jistě rodiče, kteří tento způsob sdělení školy pravidelně vyhledávají, čtou a obdivují. Je velké procento rodičů, kteří procházejí kolem nástěnek bez povšimnutí, bez zájmu a spoléhají na zodpovědnost učitelek, které je o aktualitách školy osobně informují.

4.2.3. Webové stránky školy

Webové stránky školy mají vysokou vypovídající hodnotu a představují školu jako celistvý fungující prvek. Dobře sestavené webové stránky obsahující nápadité fragmenty zejména v titulní /hlavní či úvodní/ straně, dokáží zaujmout klienty a vtáhnout je do života školy. Doba stažení a přehlednost školních stránek jsou prioritou pro spokojenost klientů. Nebezpečí spočívá pouze v tom, že je ohrožen osobní kontakt mezi komunikujícími.

Rodiče zde vyhledávají především informace o aktuálním dění ve škole, o dopoledních programech, nabízených aktivitách formou kurzů, výletů i programů pro rodiče. Oblíbené jsou i fotogalerie. Zveřejňování informací, zejména fotodokumentace je stanoveno zákonem č.101/2000Sb. O ochraně

osobních údajů, v platném znění: „*Tento zákon v souladu s právem Evropských společností, mezinárodními smlouvami, kterými je Česká republika vázána, a k naplnění práva každého na ochranu před neoprávněným zasahováním do soukromí upravuje práva a povinnosti při zpracování osobních údajů a stanoví podmínky, za nichž se uskutečňuje předání osobních údajů do jiných států*“. Pro zveřejnění fotografií je nezbytný písemný souhlas zákonných zástupců dětí, pedagogů, případně rodičů, kteří se školních aktivit účastní.

Webové stránky mají vypovídající komunikační hodnotu širší veřejnost. Jsou otevřeny rodičům, kteří vyhledávají informace a přemýšlí, do které školy své dítě zapíše; kontrolním orgánům například České školní inspekci nebo zřizovateli. Mohou sloužit jako inspirace ostatním pedagogům.

4.2.4. Konzultační hodiny

Jde o vyhrazený čas pro delší pohovory pedagogů s rodiči. Zpravidla nejde o běžné informace, které je možné si říci mezi dveřmi třídy. Pro setkání je nutné důstojné zázemí kanceláře – ředitelny k tomu, aby bylo možné konzultovat jakoukoli záležitost. Čas ke konzultaci nabízí ředitelka i učitelky na vývěskách, na webových stránkách školy a rodiče by jej měli respektovat.

4.2.5. Dotazníková šetření

Komunikace s rodiči prostřednictvím dotazníků nebývá příliš efektivní metodou. „*U dotazníků počítejte s menší návratností, odpovídají lidé, kteří jsou buď velmi spokojeni, nebo velmi nespokojeni. Není to konstruktivní a objektivní, je to jen pomůcka k celoplošnému zjišťování. Je třeba to tak brát*“ (Lažová, 2013, s. 31).

4.2.6. Školní časopis

Spolehlivý informační a komunikační prostředek, ať už má podobu pravidelného periodika nebo občasníku, podobu listu či je výtvarně obohacen dětskými kresbami, případně humornými výroky dětí. Zpravidla obsahuje přehled akcí a rodiči bývá oblíben zvláště proto, že si jej mohou připevnit na ledničku a sled akcí je neustále „na očích“.

5. RODIČE JAKO AKTÉŘI PEDAGOGICKÉ PRÁCE ŠKOLY

Klíčová kapitola bakalářské práce charakterizuje školu jako otevřenou organizaci, ve které je spolupráce s rodiči jedním z dlouhodobých strategických cílů. Popisuje budování pozitivních neformálních vztahů mezi rodiči a školou jako náročný a dlouhodobý proces, který škole může zajistit dobrou pozici mezi ostatními školami a obstát v konkurenčním prostředí. Jsou zde popsány konkrétní příklady možností spolupráce, které škola rodičům nabízí, protože tyto jsou v kontextu s vytyčeným cílem bakalářské práce.

5.1. Škola otevřená rodičům

„Úkolem institucionálního předškolního vzdělávání je doplňovat rodinnou výchovu a v úzké vazbě na ni pomáhat zajistit dítěti prostředí s dostatkem mnohostranných a přiměřených podnětů k jeho aktivnímu rozvoji a učení“ (RVP PV, 2004, s. 5).

Současná mateřská škola se otevírá pro spolupráci s rodinou nejen proto, aby naplnila cíle stanovené RVP PV. Spolupráce školy s rodiči je důležitá i proto, aby si škola zajistila dobrou pozici a obstála v konkurenčním prostředí v době, kdy se snížil počet zapsaných dětí a rozhoduje se o možném uzavření konkrétního zařízení. Spokojení rodiče a spokojené děti jsou pro školu nejlepší reklamou, která napomáhá zajistit výhodnou pozici mezi ostatními školami.

Spolupráce rodiny a školy může být výhodná pro obě strany, pokud si hned na začátku ujasní své požadavky a očekávání. Na různých školách může být intenzita spolupráce odlišná. Záleží na kolektivu pedagogů, nakolik chtějí svoji školu rodičům otevřít i na ochotě a možnostech rodičů investovat volný čas.

Protože škola je veřejná služba pro děti a jejich rodiče, náleží jí udělat v oblasti spolupráce první krok a také iniciovat většinu aktivit, předkládat stále nové podněty a udržovat s rodiči aktivní komunikaci, aby spolupráce postupně nezanikla.

Vybudovat partnerský vztah založený na důvěře a úctě je dlouhodobý proces, vzniká někdy i několik let. Feřtek (2011) doporučuje změny zavádět postupně. Pokud se dveře škol otevřou naráz, rodiče se buď leknou anebo ji zavalí silou takových aktivit, které škola nebude moci zvládnout a zcela ji zahltlí.

5.2. S jakými projevy rodičů se může škola setkat

Jestliže je škola otevřená rodičům, je výborné, pokud rodič při setkáních reaguje vstřícně, komunikuje a účastní se školních aktivit. Je dobré, pokud rodič považuje pedagogy za odborníky, ke kterým se obrací s dotazy ohledně výchovy a vzdělávání svého dítěte. Školní praxe se však stále častěji setkává s rodiči, kteří se nabízených aktivit neúčastní. Omlouvají se tím, že nemají tuto povinnost. Ať už je to z důvodu

vysoké pracovní vyčerpání anebo prostého nezájmu ze strany rodičů, vždy zůstává smutné dítě. Takové situace může vyřešit empatie a taktní chování učitelky.

Pokud se však rozzlobený rodič ve škole projevuje slovní agresí, je vhodné, aby zasáhla ředitelka školy. *„Pokud za to rodič stojí, mluvte s ním, vysvětlujte, radte. Pokud je rodič arogantní, agresivní, nediskutujte. Pokud jste vyčerpali všechny možnosti, způsoby komunikace, vzdejte to. To nebude vaše prohra, to bude vaše vítězství“* (Lažová, 2013, s. 109). Metody efektivní komunikace (Kopřiva, 2008), asertivitu a diplomacii v komunikaci uplatní pedagog, který se setkává s rodiči, kteří neustále hledají nějaké viníky – obviňují své dítě, svého partnera i školu. Případně rodiče, kteří podlehli závislosti či jsou psychicky labilní nebo nemocní. Takových případů není mnoho, ale ve škole se s nimi setkáme.

5.3. Rodiče – partneři školy

Feřtek (2011) popisuje, jak je důležité, aby se rodič vždy cítil ve škole jako vítaná osoba, se kterou bude probíhat přirozená a upřímná komunikace. Aby celková atmosféra školy působila na své klienty přívětivě a zejména první setkání se školním prostředím v nich zanechalo dobrý dojem.

Mateřské školy zpravidla nabízejí setkávání rodičům ještě dříve, než dítě začne předškolní zařízení navštěvovat. V dohodnutých termínech školy otvírají tzv. kluby pro batolata. Scházejí se zde maminky s dětmi, kterým zkušené učitelky mohou nabídnout jednoduchou hru, taneček, cvičení či písničku jako inspiraci pro hry doma. Maminky často neformálně hovoří s učitelkou, hledají společná témata a zájmy. Tito rodiče zpravidla přicházejí k zápisu a pokračují v návštěvě mateřské školy, když dítě dovrší věku tří let. Komunikace mezi školou a rodinou je již nastavena a funguje na partnerské úrovni.

Před zápisem ve většině škol probíhají dny otevřených dveří. Rodičům s dětmi je umožněno vstoupit do provozu školy a poznávat prostory, zaměstnance a pozorovat způsob práce s dětmi.

Aktivita školy jsou plánovány v průběhu školního roku a jejich počet není nijak stanoven. U rodičů jsou velmi oblíbené školní slavnosti. Mohou mít podobu tradiční besídky, sportovního odpoledne, maškarního karnevalu, výletu, posezení u táboráku, loučení s předškoláky, či formu výstavy nebo jarmarku. Rodiče se na těchto akcích cítí dobře, zpravidla přijímají roli diváka, ale mohou se stát i přímým účastníkem připravených her. Je důležité, aby se roli spoluhráčů ujali dobrovolně a k aktivitě nebyli nuceni ani prostřednictvím svých dětí.

Zvláštní úroveň spolupráce představuje tvoření, tzv. dílny, obzvláště stane-li se „lektorem“ tohoto setkání někdo z rodičů, případně prarodičů. Dojde k výměně rolí – rodič učí učitelku - a ta se stává žákem. Výměna rolí velmi sblízuje. *„Aby vznikla*

jakási komunitní blízkost rodičů a dětí mezi sebou i společně s učitelkami, je na tom třeba dlouhodoběji pracovat v oblasti vytváření kvalitních mezilidských vztahů. V různých vzdělávacích programech pro učitelky jsou doporučovány způsoby nedirektivních přístupů. Ty by měly být základem pro vytváření kvalitních společenských vztahů, které jsou následně silnou motivací pro děti a pro jejich ochotu se ve škole vzdělávat a cítit se tam všestranně dobře“ (Kořátková, 2008, s. 90).

Další možností k neformální komunikaci s rodiči jsou společné výlety. *„Když rodiče a učitelé jedou na společný výlet s děckama, tak tam z podstaty věci nastávají situace, kdy do hry nejdou ty role učitel a rodič, ale kdy jde do hry člověk. A oni najednou na této pozici jsou si blíž a nikdo nic nepředstírá“ (Šedřová, 2004, s. 127).*

Spolupráce ze strany rodičů může mít i jinou podobu než účast na školní akci. Stávají spolupracovníky školy. Rodiče mohou pomáhat formou sponzorských darů a přispět tak ke zlepšení bilance finančního rozpočtu školy. Sponzorství se v současné škole stává vyjádřením vděčnosti či ctnosti, ale někteří rodiče ji chápou spíš jako splněnou povinnost ke komunitě, ke které patří. Rodiče se mohou stát vedoucími zájmových kroužků a rozšířit tak škole spektrum nabízených aktivit. Mohou přijmout roli experta, poradce či řemeslníka. Smysl všech uvedených aktivit spočívá v proměně rolí rodičů. Zapojí-li se aktivně do života školy, stávají se plnohodnotnými partnery školy - aktéry pedagogického procesu.

6. VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ

Následující kapitola obsahuje výzkumné šetření, které proběhlo ve vytipovaných městských a venkovských mateřských školách šumperského okresu. Toto šetření by mělo kompenzovat teoretické a praktické poznatky týkající se konkrétní spolupráce mateřské školy s rodinou.

6.1. Cíl výzkumného šetření

Cílem výzkumu bakalářské práce je pomocí dotazníkového šetření prozkoumat zapojení rodičů do pedagogického procesu vybraných mateřských škol v konkrétní lokalitě České republiky, vyhodnotit a ze zjištěných výsledků odvodit doporučení, případně opatření, které by školy využily pro zefektivnění činnosti v oblasti spolupráce a komunikace s rodiči.

6.2 Výzkumný problém

Současná mateřská škola nabízí rodičům otevřenou komunikaci, důvěru a možnost stát se aktérem její pedagogické práce. Tato filozofie navazuje jednak na požadavky RVP PV, zejména však vychází ze zkušenosti pedagogů, kteří považují rodiče a rodinné příslušníky za klíčové partnery školy. Snaží se jim v rámci svých možností školu otevřít a tím dát najevo, že mohou vstupovat do školních aktivit, že jsou zde vítáni.

Na základě teoretických poznatků získaných studiem odborné literatury i na základě vlastní praxe pedagoga mateřské školy jsem specifikovala výzkumný problém: jaké možnosti spolupráce nabízí současná mateřská škola rodičům, jakým způsobem ji rodiče akceptují a zda-li je rozdílné fungování těchto vztahů na vesnici a ve městě. Aby bylo možné najít odpověď na uvedený problém, sestavila jsem výzkumné dotazy pro dva typy dotazníků (pro pedagogy a pro rodiče – dále respondenty), které tvoří přílohu č. 1 a č. 2 této práce.

Podobně formulované otázky sloužily ke srovnání pohledu pedagogů a rodičů na problematiku vzájemné spolupráce, jejích forem a vzájemných očekávání. Jsou sestaveny tak, aby bylo možné rozlišit a vyhodnotit odpovědi respondentů městských a vesnických mateřských škol.

6.3 Charakteristika respondentů

Pro výzkumné šetření jsem vytypovala mateřské školy ve městě a na vesnici v regionu Šumperk. Konkrétně tři venkovské školy, dvě jednotřídní a jednu dvoutřídní. Tyto školy se lišily pouze velikostí. Z městských mateřských škol jsem vybrala trojtřídní školu s alternativním programem Začít spolu, dále čtyřtřídní školu zaměřenou na ekologické aktivity a jednu pětitřídní mateřskou školu zapojenou do

kampaně Celé Česko čte dětem. Výběr byl záměrný, neboť velikost školy, její zaměření, uspořádání a umístění jsou faktory, které mohou ovlivnit vzájemnou spolupráci a komunikaci s rodinou.

První skupinu respondentů tvořili pedagogové, kterým byl rozdán 31 dotazník s uzavřenými i otevřenými otázkami. Tyto byly navraceny všechny, z města odpovědělo dvacet pět respondentů a z vesnice šest respondentů. Návratnost je sto procent.

Druhá skupina respondentů je složena z rodičů dětí, které navštěvují vybrané mateřské školy. Rodičům bylo rozdáno sto osmdesát dotazníků a vyplněných jich bylo vráceno sto třicet devět, z toho sto pět dotazníků bylo od respondentů z města a třicet čtyři dotazníky od respondentů z vesnice. Návratnost je tedy sedmdesát sedm procent.

6.4 Metodologie výzkumného nástroje

K získání informací jsem zvolila metodu dotazníku. Představuje nejběžnější nástroj pro sběr dat, lze je přehledně zpracovávat. Sestavila jsem dva dotazníky, jeden pro rodiče dětí a druhý pro učitelky mateřských škol, a to na základě studia dostupných standardizovaných dotazníků, studia odborné literatury a z poznatků vlastní pedagogické praxe učitelky mateřské školy. Respondentům byly dotazníky předávány prostřednictvím ředitelky oslovených mateřských škol.

Každý obsahuje jak uzavřené otázky, nabízející alternativy odpovědí, z nichž respondenti mohou vybírat, tak otázky otevřené, které respondentům nabízejí možnost se k problematice více rozepsat či navrhnout řešení.

Dotazník č. 1 byl rozdán rodičům dětí ve třech vesnických a ve třech městských mateřských školách. Obsahuje patnáct otázek. Devět z nich byly otázky uzavřené, šest dotazů otevřených s možností se více rozepsat.

Dotazník č. 2 byl zpracován pro pedagogy mateřských škol. Obsahuje třináct otázek, z toho osm uzavřených a pět otevřených.

V dotazníkovém šetření se zaměřuji na získání informací o:

- nabízených školních aktivitách,
- formách spolupráce,
- způsobu informování rodičů,
- vzájemné komunikaci,
- spokojenosti rodičů se vztahy s mateřskou školou.

Při sestavování dotazníků jsem se snažila, aby respondentům zabralo vyplnění co nejméně času. Při vyhodnocování dotazníků jsem získaná data třídila ručně.

Výsledky dotazníkového šetření jsou zaznamenány v tabulkách a grafech ke každé otázce jednotlivě v kapitole 6. Četnost výsledků je převedena na procenta. S výsledky šetření byly seznámeny ředitelky jednotlivých mateřských škol, jimž mohou získaná data sloužit k inspiraci pro další spolupráci s rodiči, ale mohou se stát i vodítkem k tomu, jakým způsobem efektivněji zapojit rodiče do života současné mateřské školy.

II. EMPIRICKÁ ČÁST

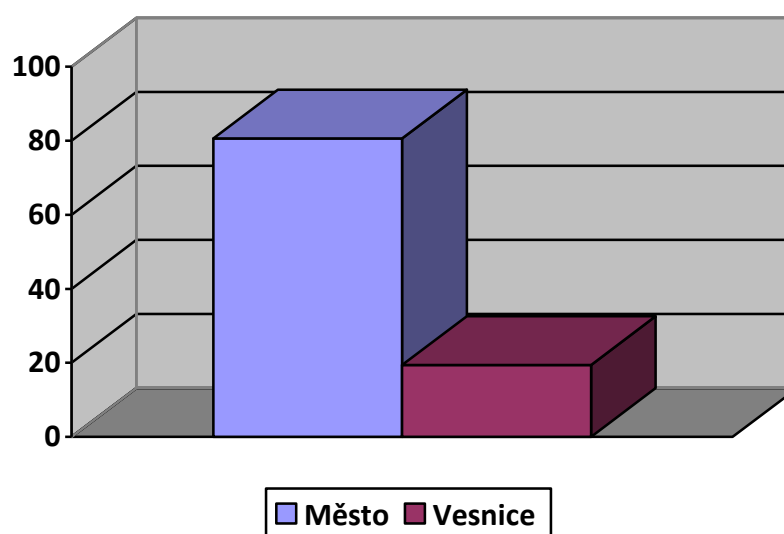
7. INTERPRETACE ZÍSKANÝCH DAT

7.1. A/ Dotazník pro učitelky mateřských škol

Otázka č. 1: Lokalita mateřské školy, ve které působíte.

	%
Město	80,6
Vesnice	19,4

Tabulka č. 1: Dotazník pro učitelky, Lokalita mateřské školy

Graf č. 1: Dotazník pro učitelky, Lokalita mateřské školy

Tabulka a graf zobrazují, že se dotazníkového šetření zúčastnilo osmdesát procent učitelek z městských mateřských škol a devatenáct procent učitelek ze škol vesnických. Stejný počet škol má na vesnici nižší počet tříd než v městských mateřských školách a tím i nižší počet zaměstnanců. Návratnost dotazníků je 100% a potvrzuje to zodpovědný přístup všech pedagogů k problematice spolupráce školy s rodiči.

Otázka č. 2: Počet tříd mateřské školy, kde pracujete.

Počet tříd	1	2	3	4	5 a více
Vesnice	2	1			
Město			1	1	1

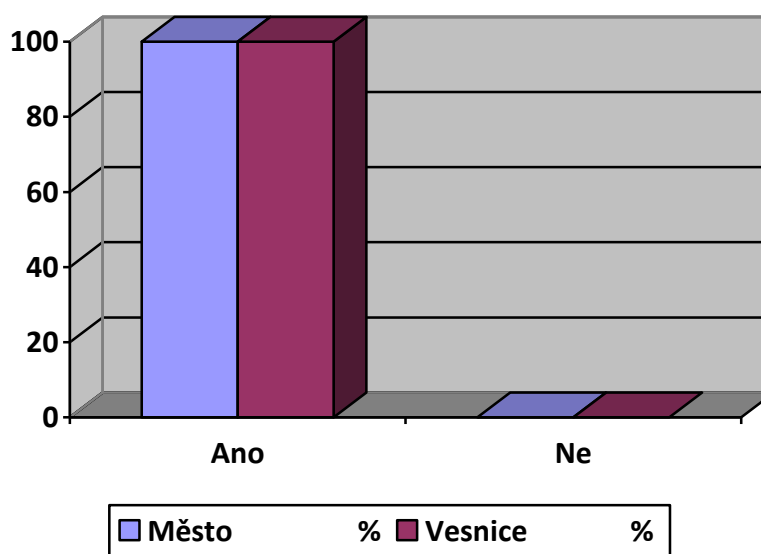
Tabulka č. 2: Dotazník pro učitelky, Počet tříd mateřské školy

Tabulka zobrazuje, že oslovené učitelky pracují v šesti mateřských školách. Dvě vesnické mateřské školy jsou jednotřídní, jedna ze tří oslovených má dvě třídy. Ve městě je kapacita mateřských škol vyšší než na vesnici, jedna třídní, jedna čtyřtřídní a jedna mateřská škola pětítřídní.

Otázka č. 3: Řadíte spolupráci s rodinou mezi priority Vaší mateřské školy?

		<i>Ano</i>	<i>Ne</i>
Město	%	100	0
Vesnice	%	100	0

Tabulka č. 3: Dotazník pro učitelky, Řadíte spolupráci s rodinou mezi priority školy?

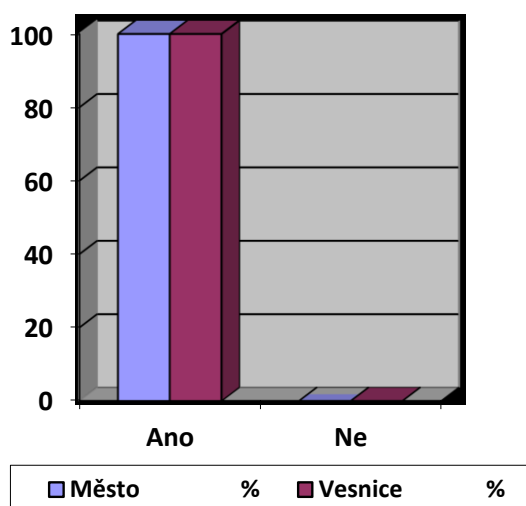
Graf č.3: Dotazník pro učitelky: Řadíte spolupráci s rodinou mezi priority školy?

Respondenti z města i z vesnice shodně odpověděli, že prioritou jejich školy je spolupráce s rodinou. Praxe potvrzuje, že současné školy si uvědomují nutnost obstát v konkurenčním prostředí mezi ostatními školami, a proto věnují oblasti komunikace a spolupráce pozornost i ve strategických materiálech.

Otázka č. 4: Má dle Vašeho názoru spolupráce a komunikace s rodiči vliv na spokojenost dítěte v mateřské škole?

		<i>Ano</i>	<i>Ne</i>
Město	%	100	0
Vesnice	%	100	0

Tabulka č. 4: Dotazník pro učitelky, Má spolupráce s rodiči vliv na spokojenost dítěte v MŠ?

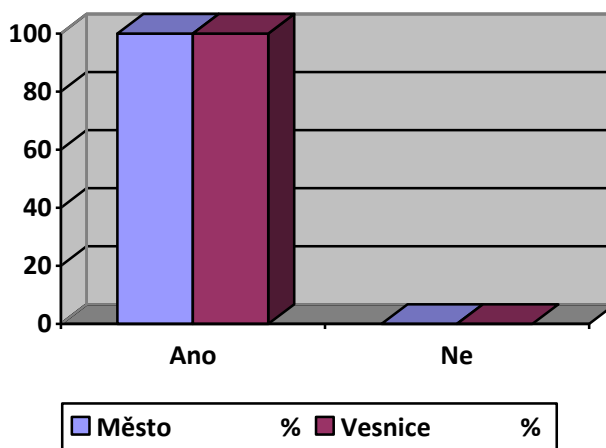
Graf č.4: Dotazník pro učitelky, Má spolupráce s rodiči vliv na spokojenost dítěte v MŠ?

Tabulka i graf zobrazují jednoznačně kladnou odpověď respondentů. Odpovědi potvrzují odborné teze, že vstřícná komunikace a spolupráce rodiny a školy ovlivňuje spokojenost rodičů a následně i dětí mateřské školy. Z vlastní praxe mohou potvrdit, že pokud funguje důvěra a komunikace mezi uvedenými subjekty, jsou rodiče spokojeni a ochotni více spolupracovat jak v účasti na akcích, tak v oblasti profesní i sponzoringu.

Otázka č. 5: Mají u Vás rodiče možnost podílet se na dění v mateřské škole, účastnit se akcí – případně se na nich podílet, vstupovat do her dětí atd.?

		<i>Ano</i>	<i>Ne</i>
Město	%	<i>100</i>	<i>0</i>
Vesnice	%	<i>100</i>	<i>0</i>

Tabulka č. 5: Dotazník pro učitelky, Mají rodiče možnost podílet se na dění v MŠ?

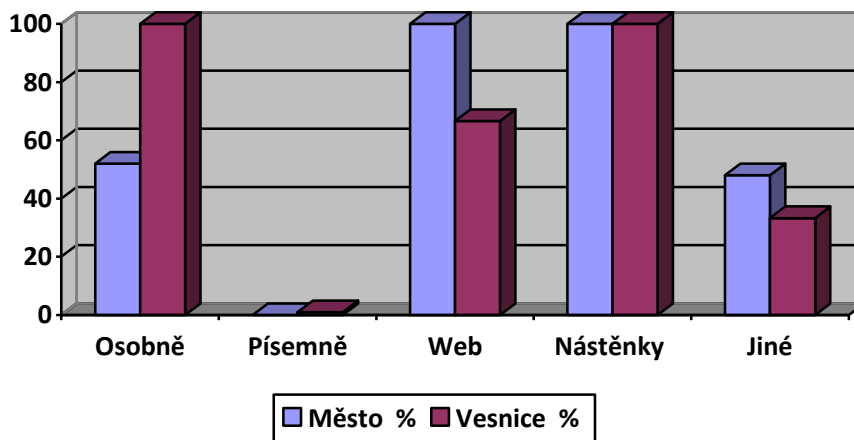
Graf č. 5: Dotazník pro učitelky Mají rodiče možnost podílet se na dění v MŠ?

V odpovědích na otázku respondenti sdělují, že stoprocentně umožňují rodičům stát se aktéry pedagogického procesu. Ve městě stejně jako na vesnici a bez ohledu na zaměření škol. Vypovídá to o tom, že oslovené školy spolupráci podporují a řadí ji ke svým prioritám.

Otázka č.6: Jakým způsobem rodiče o dění v mateřské škole informujete?

		<i>Osobně</i>	<i>Písemně</i>	<i>Web</i>	<i>Nástěnky</i>	<i>Jiné</i>
Město	%	52	8	100	100	48
Vesnice	%	100	0	66,6	100	33,3

Tabulka č. 6: Dotazník pro učitelky, Jakým způsobem informujete rodiče o akcích školy?

Graf č. 6: Dotazník pro učitelky, Jakým způsobem informujete rodiče o akcích školy?

Z tabulky a grafu vyplývá, že respondenti ve městě veškeré informace pro rodiče vyvěsí na nástěnky a všechny je také zveřejní na webových stránkách školy. Navíc padesát dvě procenta informací připomínají učitelky rodičům osobně, což potvrzuje hypotézu i moji osobní zkušenost, že někteří rodiče nástěnky nečtou a informace o dění školy jim učitelka „musí osobně připomenout“. Písemnou formu sdělení školy ve městě nevyužívají, lze se domnívat, že z důvodu ekologizace provozu škol či úspory školního rozpočtu. Informace městské školy zveřejňují v místním tisku. Na vesnici jsou informace předávány také sto procentně prostřednictvím nástěnek a tytéž informace předávány i osobně. Je to možné vzhledem k tomu, že na vesnici je méně dětí, ale může to svědčit i o nezájmu rodičů číst nástěnky, případně o potřebě rodičů komunikovat s pedagogem. Pouze šedesát procent informací je předáno prostřednictvím webových stránek, na vesnici využívají i místní tisk a místní rozhlas. Písemně rodičům nesdělují, stejně jako ve městě, žádné informace.

Otázka č.7: Domlouváte se s rodiči na společném postupu při výchovně vzdělávacím působení na jejich dítě?

		Ano	Ne
Město	%	100	0
Vesnice	%	100	0

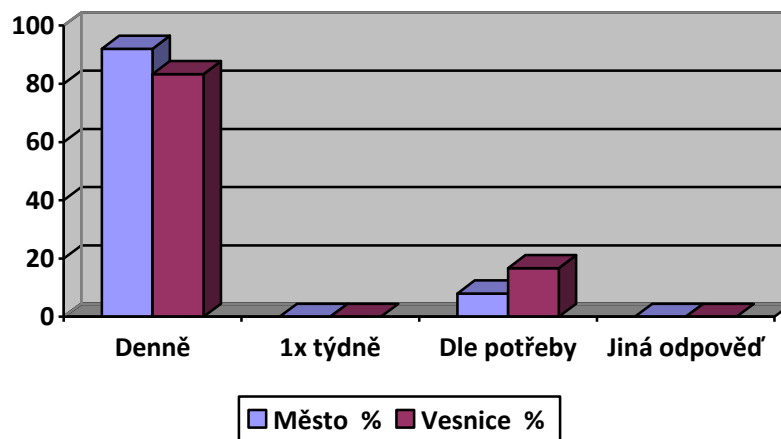
Tabulka č. 7: Dotazník pro učitelky, Domlouváte se s rodiči na společném postupu ...?

Z tabulky čteme, že sto procent pedagogů ve městě i na vesnici konzultuje výchovně vzdělávací problematiku s rodiči. Mohu potvrdit z vlastní praxe, že je přínosem dohodnout si s rodiči postup, který použijeme při výchovném působení na dítě. Rodičům nasloucháme a získáváme tak cenné informace. Umožní to jednotné působení rodiny a školy a respektování dohodnutých pravidel. Výsledky společného působení korespondují zpravidla s očekáváním jak rodičů, tak pedagogů.

Otázka č. 8: Jak často komunikujete s rodiči o jejich dětech?

		Denně	1x týdně	Dle potřeby	Jiná odpověď
Město	%	92	0	8	0
Vesnice	%	83,3	0	16,7	0

Tabulka č. 8: Dotazník pro učitelky, Jak často komunikujete s rodiči o jejich dětech?

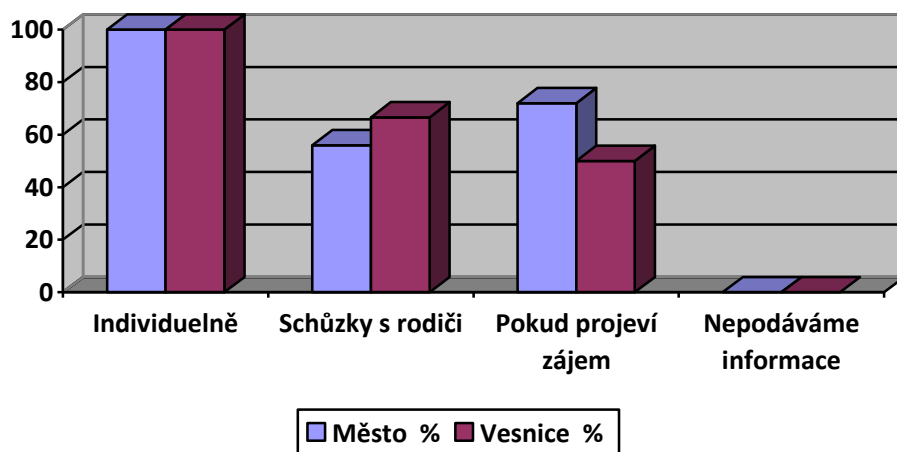
Graf č. 8: Dotazník pro učitelky, Jak často komunikujete s rodiči o jejich dětech?

Graf i tabulka zobrazuje, že osm procent respondentů ve městě a šestnáct na vesnici odpovědělo, že hovoří s rodiči o dětech podle potřeby. Většina respondentů se shodla na tom, že s rodiči hovoří denně a pravděpodobně při předávání dětí. Mám zkušenost, že někdy ke spokojenosti obou stran stačí vyměnit si pozdrav, úsměv a základní informace o zdravotním stavu, aktuální náladě či důležité události v rodině nebo ve škole.

Otázka č.9: Jakým způsobem informujete rodiče o pokrocích ve výchově a vzdělávání jejich dětí?

		<i>Individuelně</i>	<i>Schůzky s rodiči</i>	<i>Pokud projeví zájem</i>	<i>Neinformujeme</i>
Město	%	100	56	72	0
Vesnice	%	100	66,6	50	0

Tabulka č. 9: Dotazník pro učitelky, Jakým způsobem informujete rodiče o pokrocích dítěte?

Graf č. 9: Dotazník pro učitelky, Jakým způsobem informujete rodiče o pokrocích dítěte?

Tabulka i graf informuje o tom, že otázku výchovy a vzdělávání dětí řeší na vesnici i ve městě pedagogové s rodiči individuálně, tak jak doporučuje odborná literatura. Na vesnici více s rodiči řeší na schůzkách, pravděpodobně na vesnici je vyšší procento účasti rodičů na schůzkách, naopak ve městě více konzultují s rodiči, když projeví zájem. Pozitivem v této otázce je skutečnost, že ve vytipovaném vzorku mateřských škol není žádná, která by informace rodičům neposkytovala.

Otázka č. 10: Je vztah mezi vaší školou a rodinou založen na oboustranné důvěře, a otevřenosti, vstřícnosti, porozumění, respektu a ochotě spolupracovat?

	Ano	Převážně ano	Převážně ne	Ne
Město %	84	12	4	0
Vesnice %	83,3	16,7	0	0

Tabulka č. 11: Dotazník pro učitelky, Je vztah mezi školou a rodiči založen na vzájemné důvěře?

Z šetření vyplývá, že vzájemná důvěra je v městských školách osmdesát čtyři procenta, převážná vstřícnost dvanáct procent, ale i nedůvěra ve čtyřech procentech ovlivňuje vztahy mezi školou a rodinou. Ve vesnických mateřských školách se neobjevuje záporná odpověď, oboustrannou důvěru potvrdilo osmdesát tři procenta respondentů, šestnáct procent sděluje převážně kladné vztahy. Lze se domnívat, že vesnice je menší společenství lidí, kteří se vzájemně znají a více si důvěřují. Mám zkušenost, že na vesnici jsou lidé více otevření, přátelštější a sdílnější, ale vždy to souvisí s konkrétní osobností učitelky.

Otázka č. 11: Které formy spolupráce s rodiči se Vám nejvíce ve Vaší mateřské škole osvědčily?

Respondenti shodně sdělují, že nejvíce osvědčený způsob spolupráce s rodiči jsou akce pro rodiče a děti. Jedná se převážně o akce pořádané školami, sportovní olympiády, zábavní odpoledne na začátku a ke konci školního roku, besídky k příležitostem, pomoc rodičů jako aktérů kroužků či sběru různých surovin. Vesnické školy zařazují brigády a společná posezení, školní výlety s rodiči, z městských škol zařadili formu sponzorování školy.

Otázka č. 12: Přivítala byste ještě další formy spolupráce?

Na tuto otázku odpovídali respondenti jednoznačně kladně, je tedy zřejmé, že si uvědomují význam spolupráce rodiny a školy včetně udržitelnosti zvažovaných aktivit. Konkrétní nápady a nové aktivity do dotazníků nebyly napsány. Může to svědčit o snaze respondentů uchránit vlastní nápady před konkurencí, ale i laxním přístupem k vyplňování dotazníku, v nejhorším případě o vyhoření pedagogů, kteří těží z minulosti. Mnoho akcí je založeno na tradici – jarmarky, výlety, i brigády, ale jejich obsah se měnit musí. Z praxe vím, že se mnoho dětí na školní akce vrací, přicházejí rodiče s mladšími sourozenci, tudíž není ani možné, aby nabízené aktivity v průběhu let zůstávaly beze změn.

Otázka č. 13: Jste spokojena se vzájemnou spoluprací mateřské školy a rodiči, je dostačující?

		<i>Ano</i>	<i>Ne</i>	<i>Nevím</i>
Město	%	100	0	0
Vesnice	%	100	0	0

Tabulka č. 12: Dotazník pro učitelky, Jste spokojena se vzájemnou spoluprací školy a rodiny?

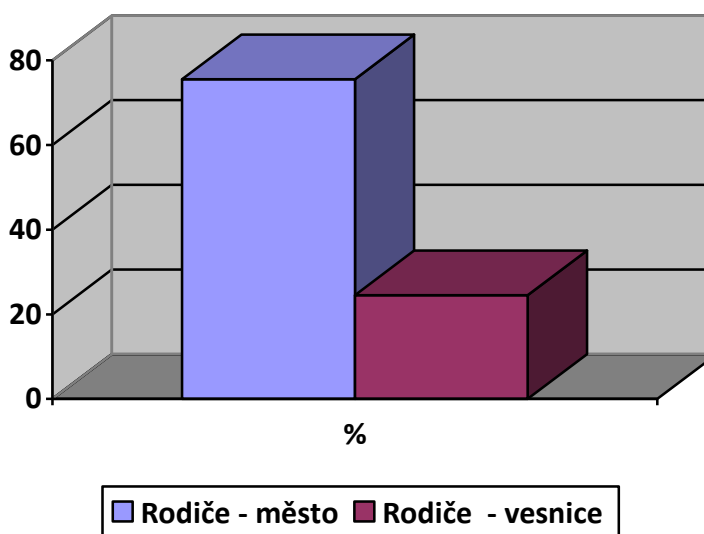
Sto procent respondentů na otázku odpovědělo kladně. Spoluprací a komunikaci považují za dostačující a přináší jim uspokojení. Z odpovědí lze usuzovat nato, že spolupráce na školách je plánována kolektivem pedagogů a to tak, aby korespondovala se ŠVP PV, proto jsou respondenti spokojeni.

7.2.Část B/:Dotazník pro rodiče

Otázka č. 1: Lokalita mateřské školy, kterou Vaše dítě navštěvuje.

	%
Rodiče - město	75,5
Rodiče - vesnice	24,5

Tabulka č. 13: Dotazník pro rodiče, Lokalita mateřské školy

Graf č. 13, Dotazník pro rodiče: Lokalita mateřské školy

Z uvedeného grafu i tabulky vyplývá, že vyšší počet získaných dat je z městských mateřských škol, které převyšují svou kapacitou školy venkovské.

Otázka č. 2: Počet tříd v mateřské škole.

Počet tříd	1	2	3	4	5 a více
Vesnice	2	1			
Město			1	1	1

Tabulka č. 14: Dotazník pro rodiče, Počet tříd mateřské školy

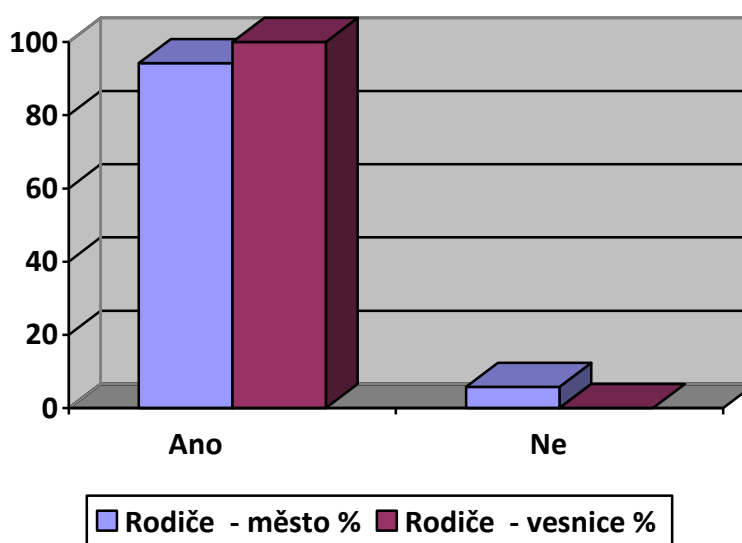
Z tabulky vyplývá, že byly osloveny tři mateřské školy v lokalitě vesnice a tři mateřské školy v lokalitě město. Dvě vesnické mateřské školy jsou dvoutřídní, jedna

ze tří oslovených má pouze jednu třídu. Ve městě byly osloveny mateřské školy s vyšší kapacitou, jedna třídní, jedna čtyřtřídní a jedna mateřská škola pětítřídní.

Otázka č. 3: Má dle Vašeho názoru spolupráce a komunikace mateřské školy s rodiči vliv na spokojenost dítěte v tomto zařízení?

	Ano	Ne
Rodiče - město %	94,2	5,8
Rodiče - vesnice %	100	0

Tabulka č. 15: Dotazník pro rodiče, Vliv komunikace na spokojenost dítěte v MŠ

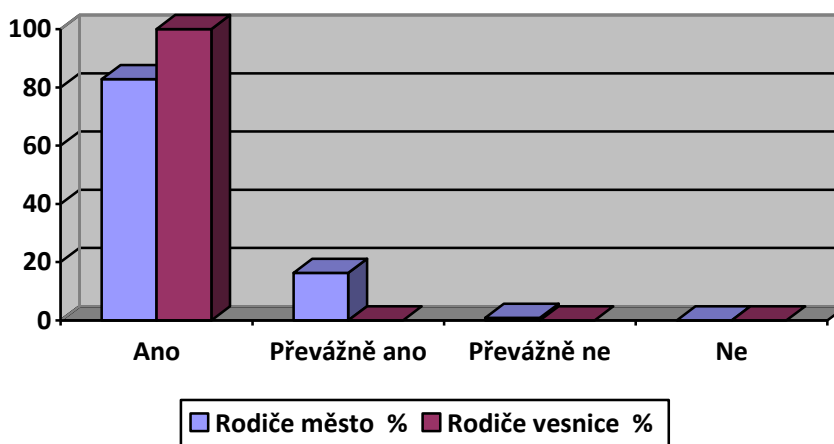
Graf č. 14: Dotazník pro rodiče, Vliv komunikace na spokojenost dítěte v MŠ

Z výše uvedeného vyplývá, že většina rodičů je přesvědčena o tom, že efektivní komunikace mezi školou a rodinou ovlivňuje spokojenost dítěte v mateřské škole. V lokalitě vesnice se na této hypotéze shodli rodiče stoprocentně, ve městě pět celých sedm desetin procenta rodičů hodnotila záporně komunikaci jako rozhodující faktor pro spokojený pobyt dítěte v předškolním zařízení.

Otázka č.4: Ve vztazích mezi Vámi a učitelkami panuje oboustranná důvěra, vstřícnost, otevřenost, a ochota komunikovat a spolupracovat?

	Ano	Převážně ano	Převážně ne	Ne
Rodiče město %	82,8	16,3	0,9	0
Rodiče vesnice %	100	0	0	0

Tabulka č. 16: Dotazník pro rodiče, Oboustranná důvěra, otevřenost a vstřícnost mezi rodiči a učitelkami

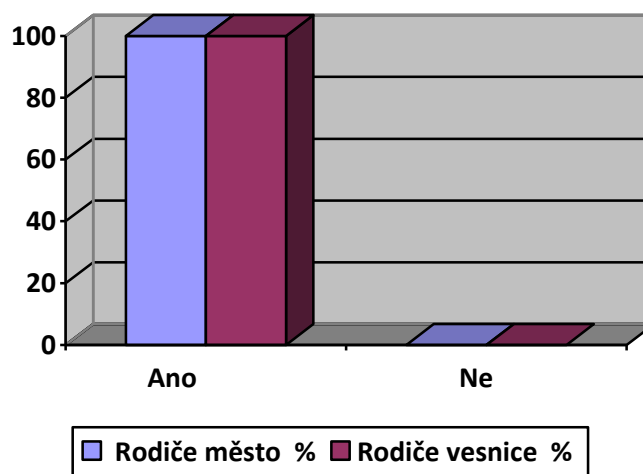
Graf č. 15: Dotazník pro rodiče, Oboustranná důvěra, otevřenost a vstřícnost.

Z odpovědí respondentů je zřejmé, že ve městě i na vesnici je mezi učitelkami a rodiči vztah převážně založený na vzájemné důvěře, otevřenosti a vstřícnosti. Na vesnici odpověděli respondenti stoprocentně kladně, což svědčí o tom, že vzájemné vztahy a komunikace jsou zde na vysoké úrovni, funguje otevřená komunikace a ochota vzájemně spolupracovat. Ve městě výsledky ukazují na to, že si někteří rodiče udržují určitý odstup od důvěry i otevřenosti; a s respektem vnímají školu více jako vzdělávací zařízení. Devět desetin respondentů z města dokonce vyjádřilo názor, že mezi učitelkou a nimi vzájemná důvěra a vstřícnost převážně nepanuje. Pozitivním zjištěním je skutečnost, že žádný z respondentů nevyjádřil zcela negativní stanovisko.

Otázka č.5: Máte, jako rodiče, možnost stát se aktéry pedagogické práce školy, účastnit se školních aktivit, vstupovat do her dětí?

	Ano	Ne
Rodiče město %	100	0
Rodiče vesnice %	100	0

Tabulka č. 17: Dotazník pro rodiče, Možnost podílet se na dění v MŠ, účast na akcích

Graf č. 16: Dotazník pro rodiče, Možnost podílet se na dění v MŠ, účast na akcích.

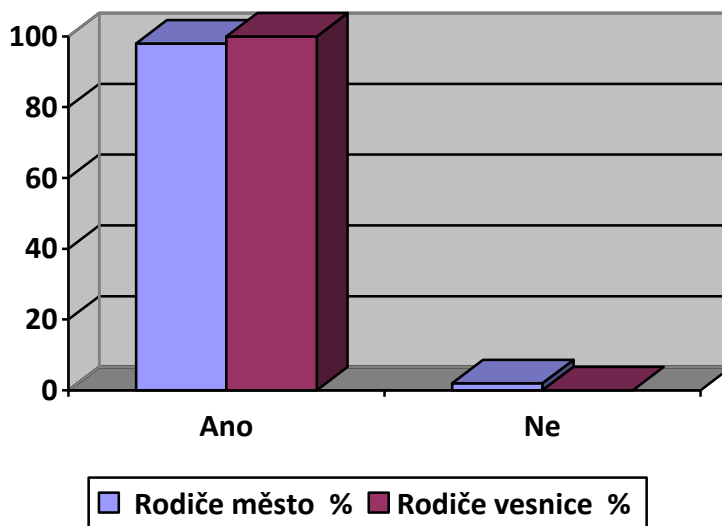
Jednoznačná, stoprocentně kladná odpověď všech rodičů z města i z vesnice potvrzuje, že současné mateřské školy jsou otevřené vzájemné spolupráci a komunikaci s rodiči, že jejich účast umožňují. Tato odpověď je shodná s odpovědí pedagogů.

Otázka č. 6: Domlouváte se s paní učitelkou na společném postupu při výchovně vzdělávacím působení na Vaše dítě?

	Ano	Ne
Rodiče město %	98	2
Rodiče vesnice %	100	0

Tabulka č. 18: Dotazník pro rodiče, Domlouváte se s učitelkou o postupu při

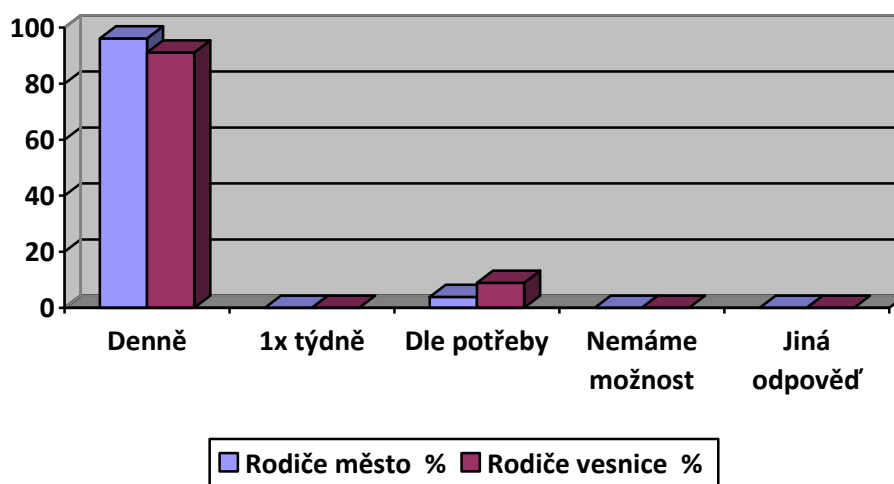
Graf č. 17: Dotazník pro rodiče, Domlouváte se s učitelkou o postupu?

Převážná část rodičů s pedagogem konzultuje společný postup výchovně vzdělávacího působení na dítě. Opět na vesnici odpověděli rodiče kladně stoprocentně, ve městě devadesát osm procent rodičů. Pouhá dvě procenta rodičů nepotvrdila jednotné výchovně vzdělávací působení se školou. Z vlastní praxe pedagoga vím, že někteří rodiče prosazují názor, který nechtějí měnit ani po dlouhých diskusích s učitelkou. Mají na to právo a pedagog by je měl respektovat.

Otázka č. 7: Jak často komunikujete s paní učitelkou o Vašich dětech?

	Denně	1x týdně	Dle potřeby	Nemáme možnost	Jiná odpověď
Rodiče město %	96,1	0	3,9	0	0
Rodiče vesnice %	91,1	0	8,9	0	0

Tabulka č. 19: Dotazník pro rodiče, Jak často komunikujete s učitelkou o Vašich dětech?

Graf č. 18: Dotazník pro rodiče, Jak často komunikujete s učitelkou o Vašich dětech?

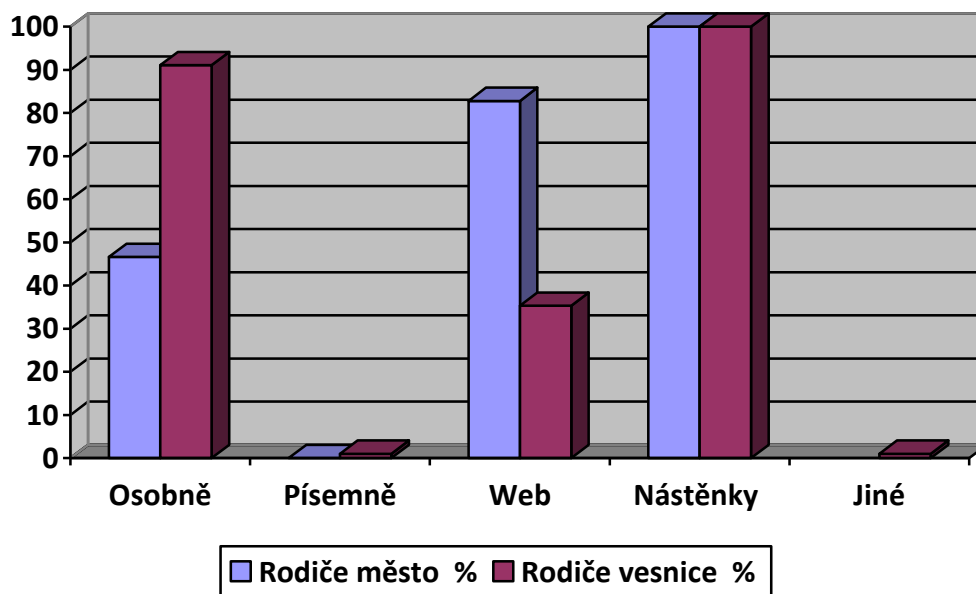
Ve městě potvrdilo devadesát osm procent rodičů, že s učitelkou denně komunikuje. Zpravidla se jedná o komunikaci při předávání dítěte, kdy si vzájemně strany sdělují nejdůležitější informace. Komunikaci „dle potřeby“ potvrdila necelá čtyři procenta respondentů z města. Nemusí nutně jít o výjimečné situace a úrazy, tyto rodiče mohou být časově více vytíženi, ale pro komunikaci s učitelkou si v případě potřeby udělají čas.

Na vesnici se data liší, rodiče denně komunikují méně. Příčinou může být pravidelné dojíždění za prací do vzdálenějších lokalit. Devět celých osm procent rodičů na vesnici upřednostňuje možnost dle potřeby.

Otázka č. 8: Jakým způsobem Vás škola informuje o novinkách a školních aktivitách?

	Osobně	Písemně	Web	Nástěnky	Jiné
Rodiče město %	46,6	0	82,8	100	
Rodiče vesnice %	91,1	1	35,3	100	1

Tabulka č. 20: Dotazník pro rodiče, Jakým způsobem jste informováni o akcích školy?

Graf č. 19: Dotazník pro rodiče, Jakým způsobem jste informováni o akcích školy?

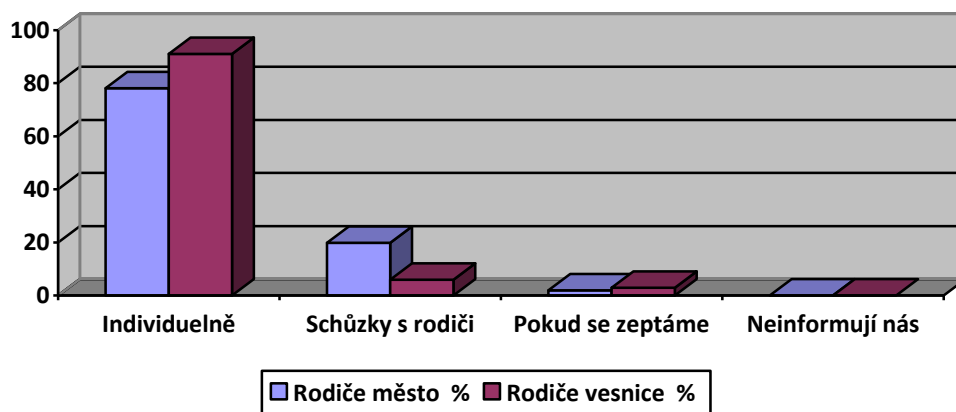
Z šetření vyplývá, že nejvíce informací získávají rodiče z nástěnek. Ve městě rodiče více využívají rychlé informace z webových stránek na internetu, který je přístupný kdykoli a kdekoli. Při vysokých počtech dětí ve třídách městských mateřských škol není možné využívat denně osobní sdělení, tuto variantu potvrdilo pouhých čtyřicet šest rodičů.

Jiná je situace na vesnici. V menších mateřských školách je častěji možný osobní kontakt, takže devadesát procent rodičů získává informace sdělením od pedagoga. Naopak webové stránky sleduje pouhých třicet pět procent respondentů. Nemusí jít nutně o negramotnost obyvatel venkova v oblasti PC, příčinou mohou být technické nedostatky, například nedostatečné pokrytí signálem. Na vesnici jedno procento respondentů volí jiný způsob informací, a to místní tisk.

Otázka č. 9: Jakým způsobem Vás škola informuje o pokrocích Vašeho dítěte v rozvoji i v učení?

	<i>Individuelně</i>	<i>Schůzky s rodiči</i>	<i>Pokud se zeptáme</i>	<i>Neinformují nás</i>
Rodiče město %	78,1	19,9	2	0
Rodiče vesnice %	91	6	3	0

Tabulka č. 21: Dotazník pro rodiče, Jakým způsobem Vás škola informuje o pokrocích dítěte?

Graf č. 20: Dotazník pro rodiče, Jakým způsobem Vás škola informuje o pokrocích dítěte?

Z tabulky i grafu lze vyčíst, že o pokrocích dítěte jsou rodiče zpravidla informováni individuálně, zejména na vesnici. Méně se tyto informace předávají na schůzkách s rodiči, ve městě devatenáct procent respondentů, na vesnici pouhých šest procent. Dvě procenta městských a tři procenta vesnických respondentů sděluje, že jsou informováni pouze pokud se zeptají. V žádné mateřské škole se nedochází k tomu, že by rodiče nezískali žádné informace o prospěchu a pokrocích svého dítěte.

Otázka č. 10: Jste spokojeni se vzájemnou spoluprací mateřské školy s Vámi, rodiči?

	<i>Ano</i>	<i>Ne</i>	<i>Nevím</i>
Rodiče město %	100	0	0
Rodiče vesnice %	100	0	0

Tabulka č. 22: Dotazník pro rodiče, Jste spokojeni se vzájemnou spoluprací mateřské školy s rodiči?

Sto procent respondentů z města i vesnice potvrdilo, že spolupráce s mateřskou školou uspokojuje jejich očekávání a že jsou spokojeni, což potvrzuje, že mateřskou školu pro své dítě vybrali dobře a že jsou naplněna jejich očekávání.

Otázka č. 12: Které formy spolupráce (akce) s rodiči se Vám nejvíce ve Vaší mateřské škole líbí?

Na tuto otázku poskytli respondenti z města i z vesnice pestrý výčet akcí, které pro děti a rodiče mateřské školy pořádají. Nejčastěji zmiňovali zahradní slavnosti, soutěže, společná tvoření, besídky k významným událostem, sportovní akce, ale ocenily i sběr vršků pro postižené dítě, sběr papíru, brigádu na školní zahradě a společné výlety do přírody. Ze získaných odpovědí vyvozují závěr, že společné akce pro rodiče a děti jsou ve všech mateřských školách oblíbené a přestože školy mají vlastní školní vzdělávací programy pro předškolní vzdělávání, akce se liší v názvech, ale jejich obsah a četnost jsou podobné.

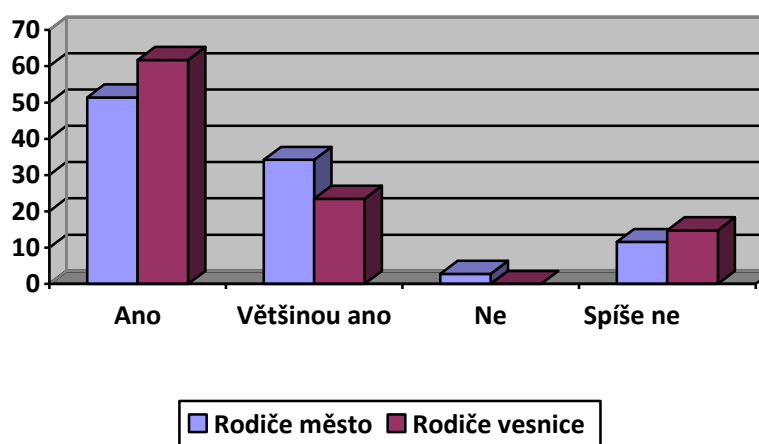
Otázka č. 13: Přivítali byste ještě další formy spolupráce?

Respondenti nenabízeli žádné nové aktivity ani návrhy na změny. Z odpovědí lze dedukovat, že rodiče využívají akce, které nabízí svým klientům mateřské školy a jsou s nimi spokojeni. Je to mateřská škola, která nabízí spolupráci a je na ní, aby zpravidla vždy udělala první krok.

Otázka č. 14: Je ve škole k Vaším připomínkám kladná odezva?

	<i>Ano</i>	<i>Většinou ano</i>	<i>Ne</i>	<i>Spíše ne</i>
Rodiče město %	51,4	34,2	2,8	11,6
Rodiče vesnice %	61,7	23,5	0	14,8

Tabulka č.23: Dotazník pro rodiče, Je ve škole k Vaším připomínkám kladná odezva?

Graf č. 21: Dotazník pro rodiče, Je ve škole k Vaším připomínkám kladná odezva?

Graf i tabulka vypovídají o skutečnosti, že na připomínky rodičů má vesnická škola kladnou odezvu a to šedesáti jedna procenty, většinou ano odpovídá dvacet tři

procent, spíše ne čtrnáct procent respondentů. Ve městě je situace podobná. Převažují odpovědi ano, padesát jedno procento a většinou ano třicet čtyři procenta. Na rozdíl od vesnice sdělují dvě celé osm desetiny procenta, že školy nereflektují na připomínky rodičů.

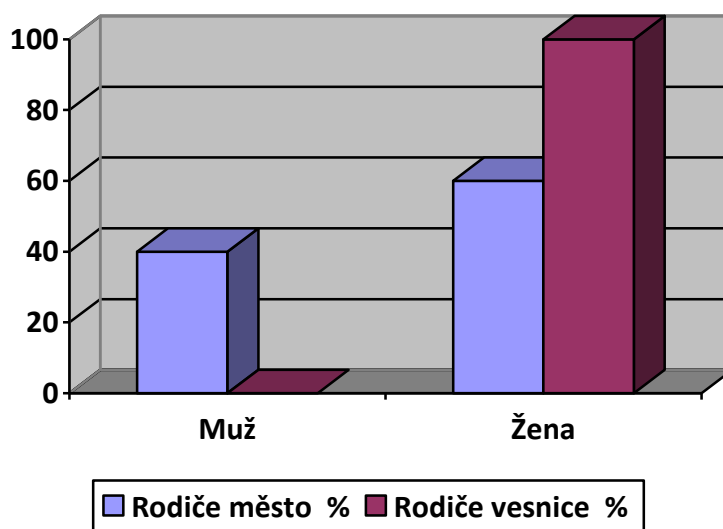
Otázka č. 15: Chcete sdělit další poznatky týkající se spolupráce Vaší mateřské školy s rodiči?

K této otázce ze všech oslovených respondentů nerozepsal nikdo žádnou závažnou připomínku. Jednalo se o jednoslovnou odpověď ne, případně jsme spokojeni, často byla otázka pouze proškrtnuta. Usuzuji, že rodiče jsou spokojeni a proto tento způsob spolupráce nechtějí měnit.

Otázka č. 16: Tento dotazník vyplnil(a)

	<i>Muž</i>	<i>Žena</i>
Rodiče město %	40	60
Rodiče vesnice %	0	100

Tabulka č. 24: Dotazník pro rodiče, Tento dotazník vyplnil muž – žena

Graf č. 22, Zdroj: vlastní, Dotazník pro rodiče: Tento dotazník vyplnil muž – žena

Ze získaných dat vyplývá, že na vesnických školách komunikují zpravidla ženy – matky. Z praxe mám stejnou zkušenost. Některé matky jsou s dalším dítětem na mateřské dovolené. Další jsou nezaměstnané a pečují o domácnost.

Ve městě se dělí péče o děti mezi muže a ženy. Odpovědělo čtyřicet procent mužů a šedesát procent žen. Společná péče obou rodičů má pro výchovu dětí vždy velký význam. A tatínkové jsou i ve školním, dnes zfeminizovaném, prostředí opravdu vítáni.

5.3. Resumé výsledků výzkumného šetření, doporučení

Výzkumem bylo zjišťováno, jaké možnosti spolupráce nabízí současná mateřská škola rodičům, jakým způsobem ji rodiče akceptují a zda-li je rozdílné fungování těchto vztahů na vesnici a ve městě. V oblasti spolupráce mateřské školy s rodiči byly sledovány vztahy, způsob komunikace, formy spolupráce, informovanost a spokojenost rodičů v oblasti spolupráce školy a rodiny. Dotazníkové šetření probíhalo v šesti mateřských školách, z toho tři na venkově a tři ve městě.

V dotazníkové části A/ byla sbírána data od pedagogů oslovených škol. Více respondentů bylo z městských škol, které svou kapacitou převyšují mateřské školy na vesnici. Ačkoli je u dotazníků často diskutována návratnost, v tomto šetření, díky odpovědnosti učitelek, byla sto procentní. Všichni respondenti shodně potvrdili, že spolupráce a komunikace s rodiči patří k prioritám školy, kde pracují.

Další otázky směřovaly ke zjišťování vzájemných vztahů mezi učitelkami a rodiči dětí. Pedagogové z vesnice i z města se shodují v tom, že vzájemná komunikace a spolupráce učitelů s rodiči má jednoznačně vliv na spokojenost dětí v mateřské škole. Oslovené školy umožňují rodičům vstupovat do výchovně vzdělávacího procesu a stát se tak jeho aktéry.

Mezi nejoblíbenější formy spolupráce řadí respondenti společné akce rodičů a dětí, ať už zahradní slavnosti, sportovní aktivity či besídky k výjimečným událostem. Zajímavý by byl i výzkum četnosti pořádaných aktivit pro rodiče a jejich variabilita na školách v odlišných lokalitách. Takové dotazování by mohlo být doplněno o otázky na věk pedagogů, délku praxe, kvalifikovanost a podobně. Je možné jej doporučit školám v dalším dotazníkovém průzkumu ohledně pořádaných aktivit.

Odpověď na otázku, jestli by učitelky přivítaly další formy spolupráce a mohly tak obohatit nabídku školy, byla jednoznačně kladná. Nové nápady by učitelky přivítaly. Překvapivě žádná odpověď nenavrhuje řešení, o jaké konkrétní aktivity by se jednalo. Příčinou může být vytíženost pedagogů, kteří jsou již tak zahlceni pořádáním dalších a dalších aktivit, že obtížně hledají nové náměty. Příčinou však může být i současný trend, že mateřské školy mají dostatek klientů a není třeba se tolik snažit. Důvodem naopak může být i uvědomění si konkurenceschopnosti školy, a na tuto otázku by učitelky odpověděly v případě, že by se jednalo o interní dotazník školy, na které působí. Pro inspiraci konání akcí lze pedagogům doporučit čerpat náměty na webových stránkách jiných škol, z odborných časopisů

a publikací, ale hlavně komunikovat s kolegyněmi a operativně reagovat na návrhy dětí a rodičů.

Část výzkumu se týkala komunikace mezi školou a rodiči. V odpovědích mezi respondenty z města a z vesnice byly jen nepatrné rozdíly. Učitelky s rodiči komunikují zpravidla denně, lze usuzovat, že při každodenním předávání dítěte. Dále uvádějí možnost podle potřeby, tedy pokud dojde k výjimečné situaci ve výchovně vzdělávacím procesu například úraz, úspěch dítěte, náhlá změna v chování a podobně. Žádná z odpovědí nepotvrdila, že by učitelka s rodiči nekomunikovala. Pokud jde o předávání informací rodičům o prospěchu a pokrocích ve vzdělávání jejich dítěte, projevíly učitelky takt a profesionalitu. Tuto problematiku řeší individuálně s rodiči, ale řeší ji na třídních schůzkách, i pokud se rodiče zeptají. Společně s rodiči také plánují výchovné a vzdělávací postupy. V této oblasti komunikace bych doporučila nabídnout rodičům možnost individuálních setkání, případně stanovení konzultačních hodin.

Informace o aktivitách škol jsou předávány rodičům nejčastěji prostřednictvím nástěnek a webových stránek. Osobní sdělení více preferují učitelky na vesnici. Jsou zde nižší počty dětí, nižší zaměstnanost rodičů, dalo by se usuzovat, že rodiče tolik nespěchají a osobní formu předávání informací vítají.

V části B/ se k problematice spolupráce a komunikace mezi školou a rodinou vyjadřovali rodiče. Zatímco na vesnici vyplnily dotazník pouze maminky, ve městě se vyjádřilo čtyřicet procent tatínků. Z výsledku lze usuzovat, že tátové z vesnice dojíždějí za prací do vzdálenějších lokalit a vracejí se domů později. Dalším důvodem může být skutečnost, že na vesnici mateřské školy nemají tak dlouhou provozní dobu jako ve městě. Péče o děti je zde více záležitostí maminek.

Stěžejní část dotazníků je zaměřena na oblast komunikace a vzájemné spolupráce mateřské školy s rodiči. Respondenti se shodují v názoru, že škola, kde se vzdělávají jejich děti, je dostatečně otevřená a že jsou zde vítáni. Společně s učitelkami se domlouvají na jednotném výchovně vzdělávacím postupu svých dětí, účastní se školních aktivit a většinou denně, případně dle potřeby mohou s učitelkami komunikovat. Široké spektrum školních aktivit umožňuje rodičům vstupovat do her dětí i stát se aktéry výchovně vzdělávací práce školy. Pro rodiče jsou tyto akce dostačující a uspokojují jejich očekávání. K nejvíce oblíbeným aktivitám řadí respondenti zábavné programy na školních zahradách, sportovní soutěže, na vesnici navíc výlety či sběrové akce. Rodiče oceňují možnost spolupodílet se na vedení kroužků a spoluúčast při organizaci některých aktivit. Velmi oblíbené jsou tvořivé dílny.

Získaná a zpracovaná data vypovídají o skutečnosti, že vztahy rodičů s pedagogy jsou založeny na vzájemné důvěře a vstřícnosti. Společně sdílí názor, že efektivní vzájemná komunikace kladně ovlivňuje spokojenost dítěte v mateřské škole. Z výzkumu však vyplynulo, že pět procent respondentů z města nevidí souvislost mezi spokojeností dítěte a vzájemnou komunikací školy s rodiči, dokonce devět desetin procenta městských respondentů neoznačilo vztah mezi učitelkou a jimi za vstřícný a důvěrný. Lze usuzovat, že si tito rodiče význam vztahů a jednotného působení školy a rodiny pro výchovu a vzdělávání dítěte pravděpodobně neuvědomují.

Další část dotazníku zjišťuje, jakým způsobem škola předává rodičům informace. Z výzkumu je patrné, že o novinkách a školních aktivitách získávají respondenti obou lokalit informace zejména prostřednictvím nástěnek. Zatímco rodiče z města upřednostňují přísun informací prostřednictvím webových stránek, rodiče na vesnici se přiklání k osobnímu sdělení. Písemné informace formou lístečků jsou již pravděpodobně minulostí, rodiče ji nevyžadují, škola šetří čas a náklady na jejich tisk. Z výzkumu vyplynulo, že žádná mateřská škola neposkytuje informace formou školního časopisu. Dotaz na zájem o školní časopis by mohl být námětem pro další dotazníkové šetření jak pro rodiče, tak pro vyjádření názoru pedagogů, stejně jako dotaz na zájem o diskusi rodičů a školy prostřednictvím internetových stránek. Rodiče sdělují, že informace o prospívání jejich dítěte s nimi učitelé řeší individuálně, pokud jde o složitější situaci, mají možnost si dohodnout schůzku. Stejně tak kladně hodnotí možnost vyjadřovat své připomínky, protože na školách jsou konzultovány a respektovány.

V závěru dotazníku měli respondenti možnost navrhnout další formy spolupráce. Pedagogové očekávají nápady od rodičů a rodiče zase od pedagogů. K této patové situaci lze doporučit dohodnout si schůzku a o problematice více komunikovat, sdělit si vzájemná očekávání, navrhnout nové aktivity a potom je společně realizovat.

Odpovědi rodičů a pedagogů nevykazují výrazné rozdíly. Přesto, že jde o školy s různým zaměřením, různé velikosti a z různých lokalit, rodiče projevují pro oblast komunikace a spolupráce spokojenost. Vybrané mateřské školy šumperského okresu nabízí klientům dostatečný prostor pro spolupráci i pro komunikaci a nabízejí rodičům dostatek možností stát se aktéry pedagogického procesu. Odpovědi respondentů potvrzují, že si školy stanovily jako svou prioritu spolupráci s rodiči. Dokazují to vzájemně kladné vztahy, vstřícnost a důvěra, která mezi uvedenými subjekty panuje, a která je výsledkem nejen dlouhodobého záměru škol ale zejména profesionality učitelek, které se denně s rodiči setkávají a tyto vztahy budují.

Aby školy udržely současnou úroveň kvalitních vztahů s rodiči, doporučují více společně plánovat a realizovat nové aktivity. Častěji se rodičů dotazovat co jim při

komunikaci se školou chybí, jaké navrhnou zlepšení anebo čím by oni sami mohli přispět při pořádání školních aktivit. Ve větších mateřských školách bych se rodičů dotázala, zda by uvítali školní časopis anebo jak hodnotí webové stránky školy.

Pro školu taková zpětná vazba znamená zdroj informací pro zlepšení a zkvalitnění spolupráce s rodiči.

Tento výzkum v praxi ověřil, že ve vybraných školách okresu Šumperk, jsou rodiče vítáni, je podporována a rozvíjena jejich vzájemná spolupráce bez ohledu na velikost a lokalitu, kde se mateřská škola nachází

Závěr

Cílem mé práce bylo teoreticky vymezit možnosti komunikace a vzájemné spolupráce mateřské školy s rodiči a pomocí dotazníkového šetření prozkoumat zapojení rodičů do pedagogického procesu vybraných mateřských škol v šumperském okrese. Ze zjištěných výsledků odvodit doporučení, případně opatření, které by školy využily pro zefektivnění činnosti v oblasti spolupráce a komunikace s rodiči.

Bakalářskou práci člením na dvě části. V teoretické popisují spekulativní východiska týkající se komunikace a spolupráce mateřské školy s rodinou obecně. Praktická část obsahuje data zpracovaná do tabulek a grafů, která jsem získala vyhodnocením dotazníků, jež byly rozdány pedagogům a rodičům vybraných mateřských škol.

V úvodní části představuji rodinu jako jedinečnou a nenahraditelnou instituci, která má zásadní význam pro vývoj a vzdělávání dítěte. Přestože je v současnosti ohrožena spektrem destabilizačních činitelů (například neúplnost rodiny, vytíženost anebo nezaměstnanost rodičů a jiné), poskytuje dítěti zázemí, lásku, porozumění, pocit bezpečí a jistoty. Podobné zázemí a péči očekávají současní rodiče od mateřské školy.

Díky změnám, které nastaly po roce 1989, se mateřská škola proměnila ve společenství, kde jsou rovnocennými partnery učitelé, děti a jejich rodiče. Ve své práci zdůrazňuji, že současná škola rodinnou výchovu podporuje a doplňuje, otevírá se spolupráci a nabízí rodičům možnost stát se aktéry pedagogické práce školy. Významným faktorem, který ovlivňuje kladně anebo záporně vztahy rodiny a školy, je jejich vzájemná komunikace. Velmi záleží na osobnosti pedagoga a jeho komunikačních dovednostech. Pokud dokáže efektivně komunikovat a navázat s rodiči partnerský vztah, usnadní to najít optimální cestu pro jednotné působení na výchovu a vzdělávání dítěte.

V závěru teoretické části popisují dvě základní úrovně podávání informací, které škola rodičům poskytuje. Zatímco informace o dětech jsou zásadně předávány při osobních setkáních, školní aktivity a akce je možné prezentovat na nástěnkách, webových stránkách i prostřednictvím veřejných sdělovacích prostředků.

Empirická část bakalářské práce obsahuje výzkum, jehož cílem je pomocí dotazníkového šetření prozkoumat zapojení rodičů do pedagogického procesu vybraných mateřských škol v konkrétní lokalitě České republiky, vyhodnotit a ze

zjištěných výsledků odvodit doporučení, případně opatření, které by školy využily pro zefektivnění činnosti v oblasti spolupráce a komunikace s rodiči.

Výsledky studie mne překvapily jednotou pozitivních odpovědí respondentů, které potvrzovaly, že úroveň vzájemných vztahů rodiny a škol náhodně vybraných v šumperském okrese, je založena na vysokém stupni důvěry, otevřenosti a vstřícnosti. Nenašla jsem školu, kde by spolupráce nefungovala, nemohu odkazovat a předávat smysluplná opatření pro nastavení dobré komunikace a spolupráce s rodiči.

Cíl práce byl splněn. Ze zpracovaných výsledků jsem školám předala doporučení, která by měla zajistit udržet stávající úroveň vzájemných vztahů s rodiči, což je úkol z hlediska konkurenceschopnosti školy velmi důležitý.

Školám doporučuji zejména:

- S rodiči vždy dohodnout společné výchovně vzdělávací působení na dítě,
- pro předávání informací o dítěti umožnit rodičům dohodnout si schůzku s učitelkou formou konzultačních hodin,
- přijímat návrhy rodičů na aktivity a školní akce, ale realizovat je tak, aby korespondovaly se ŠVP PV,
- podporovat tradiční aktivity školy, ale neustále přicházet s novými nabídkami, využívat příležitosti a nebát se experimentovat (vyzkoušet úplně jiný způsob spolupráce),
- pro komunikaci využít i moderní sdělovací prostředky,
- o úspěšných školních aktivitách informovat širší veřejnost, prezentovat školu v odborných časopisech a jiných médiích,
- umožnit pedagogům stále se zdokonalovat v oblasti komunikace v rámci dalšího vzdělávání pedagogů formou školení, využívat nabídky školících agentur.

Systematické budování dobrých vztahů mezi pedagogy a rodiči založené na důvěře obou stran je dlouhodobou záležitostí. Škola otevřená rodičům, vstřícnost a schopnost efektivně komunikovat, patří k dobré image školy. Pokud pedagogové dokáží navázat s rodiči takovou komunikaci, díky které se rodiče stanou partnery a aktéry pedagogické práce, jejich škola dokáže dlouhodobě obstát v dnešním konkurenčním prostředí.

Anotace bakalářské práce

Příjmení a jméno autora: Bronislava Karafiátová

Název katedry a fakulty: Katedra sociologie a andragogiky a kulturní antropologie, Filozofická fakulta UP v Olomouci

Název bakalářské práce: Rodiče jako aktéři pedagogické práce školy

Obor: Školský management

Vedoucí práce: PhDr. Zuzana Hrnčířiková, Ph.D.

Počet znaků: 73 231

Počet příloh: 2

Počet titulů použité literatury: 24

Klíčová slova: Rodina, rodinná výchova, aktéři – rodiče, mateřská škola, funkce mateřské školy, formy spolupráce, komunikace, spolupráce rodiny a školy.

Bakalářská práce se zabývá vztahy mezi rodinou a školou. Autorka popisuje proces a možnosti zapojování rodičů – aktérů - do pedagogického procesu školy.

Vzájemné vztahy mezi rodinou a mateřskou školou jsou faktory, které významně ovlivňují úspěšnost a úroveň výkonu dětí v předškolním věku. Vznikají a formují se na základě efektivní komunikace mezi uvedenými subjekty.

V závěru jsou prezentována data získaná dotazníkovým šetřením v mateřských školách na vesnici a ve městě. Jsou vyhodnocována vzhledem k poznatkům v teoretické části práce a ve výstupu slouží jako návrh možností pro rozšíření spolupráce rodičů a mateřské školy.

Mutual relations between family and nursery school are the factors which affect the success and the level of children's performances in pre – school age significantly. They arise and form on the basis of the communication between these mentioned subjects.

The Bachelor thesis is focused on the relationships between family and school. The author has described the communication options and the mutual cooperation of nursery school with parents – actors of the school pedagogical work.

In the empirical part the Bachelor thesis presents the data obtained by questionnaire survey in nursery schools in the village and in the town in the specific location of the Czech Republic. They are evaluated due to the knowledge in the theoretical part of the work. In the output they are used as the draft of options for streamlining and the extension of cooperation between nursery school and parents.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

1. BEČVÁŘOVÁ, Z., *Kvalita, strategie a efektivita v řízení mateřské školy*. Praha: Portál, s.r.o. 2010, 176 s. ISBN 978-80-7367-627-8.
2. FEŘTEK, T., *Rodiče vítáni*. Praha: Yinachi, s. r. o., 2011, 112 s. ISBN 978 – 80 – 7367 – 524 – 7.
3. JEŘÁBKOVÁ, B., *Mateřská škola jako životní prostor*. 1.vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1993. 232 s. ISBN978-80-7367-367-2.
4. *Jak komunikovat s rozčilenými rodiči*. Informatorium 3-8: časopis pro výchovu a vzdělávání dětí od 3 do 8 let v MŠ a ŠD, leden 2011, roč. 18, č. 1, s. 17. ISSN 1210 - 7506.
5. KOPŘIVA, P., NOVÁČKOVÁ, J., NEVOLOVÁ, D., KOPŘIVOVÁ, T., *Respektovat a být respektován*. 3.vyd. Kroměříž: Spirála, 2008, 286 s. ISBN 978-80-7367- 624-8.
6. KOŤÁTKOVÁ, S., *Dítě a mateřská škola*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, a.s., 2008. 200 s. ISBN 978-80-247-1568-1.
7. KROPÁČKOVÁ, J. *Formy spolupráce mateřské školy s rodičovskou veřejností*. Poradce ředitelky mateřské školy: aktuální informace a praktické rady pro řízení mateřské školy, listopad 2011, roč. 1, č. 3, s. 19-22. ISSN 1804-9745.
8. LAŽOVÁ, L., *Mateřská škola komunikuje s rodiči*. Praha: Portál, s.r.o. 2013, 136 s. ISBN978-80-7367-627-8.
9. MATĚJČEK, Z., *Co děti nejvíc potřebují*. 6.vyd. Praha: Portál, s.r.o., 2013. 112 s. ISBN978-80-7367-627-8.
10. MERTIN, V., *Komunikace*. Informatorium časopis pro výchovu a vzdělávání dětí od 3 do 8 let v MŠ a ŠD: učitelská abeceda, leden 2014, roč. XXI, č. 1, s. 15. ISSN 1804-9745.
11. MERTIN, V., GILLERNOVÁ, I.(eds.), *Psychologie pro učitelky mateřské školy*. 2.vyd. Praha: Portál, s.r.o., 2010. 247 s. ISBN978-80-7367-627-8.
12. *Národní program rozvoje vzdělávání v České republice, Bílá kniha*. Praha: ÚIV - Tauris, 2001, 98s. ISBN 80-211-0372-8
13. PAULÍK, K. *Psychologické základy lidské komunikace* [online]. 1. vyd. Ostrava: Fakulta strojní VŠB-TU Ostrava, 2007. 95 s. [cit. 9. 1.2014] Dostupné na <<http://www.fs.vsb.cz/europrojekty/415/psychologickezaklady-lidske-komunikace.pdf>>.
14. PEASE, A., PEASEOVÁ, B., *Řeč těla*. Praha: Portál, s.r.o. 2008, 360 s. ISBN978-80-7367-547-8.

15. *Program výchovné práce pro jesle a mateřské školy.* Praha: SPN, 1984. 149 s. ISBN978-80-7367-689-1.
16. PRŮCHA, J., KOŤÁTKOVÁ, S., *Předškolní pedagogika, učebnice pro střední a vyšší odborné školy.* 1.vyd. Praha: Portál, s.r.o., 2013. 184 s. ISBN978-80-7367-627-8.
17. RABUŠICOVÁ, M., ŠEĐOVÁ, K., TRNKOVÁ, K., ČIHÁČEK, V., *Škola a /versus/ rodina.* Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2004, 174s. ISBN978-80-7367-617-8.
18. *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání.* Praha: VÚP, 2006, 48 s. ISBN 80-87000-00-5.
19. SVOBODOVÁ, E., *Vzdělávání v mateřské škole.* 1.vyd. Praha: Portál, s.r.o., 2010, 168 s. ISBN 978-80-7367-774-9.
20. ŠPAČEK, L., *Business etiketa a komunikace.* 1. vyd. Praha: EUROPRINTa.s., 2013, 343s. ISBN 978-80-260-4347-8
21. Vyhláška č. 14/2005 Sb., *O předškolním vzdělávání,* v platném znění.
22. Zákon č. 89/2012Sb. *Občanský zákoník,* v platném znění.
23. Zákon č.101/2000Sb. *O ochraně osobních údajů,* v platném znění.
24. Zákon č. 561/2004 Sb., *O předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (Školský zákon),* v platném znění.

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1, Dotazník pro učitelky mateřských škol

Příloha č. 2, Dotazník pro rodiče

Příloha č. 1, Dotazník pro učitelky mateřských škol

Vážená paní učitelko,

v rámci svého studia na FF UP v Olomouci se na Vás obracím s žádostí o vyplnění dotazníku za účelem zpracování mé bakalářské práce na téma „Rodiče jako aktéři pedagogické práce školy“.

Dotazník je anonymní a získané údaje budou použity výhradně pro tuto práci.

Bronislava Karafiátová

1. **Lokalita mateřské školy, ve které působíte:** *město* *vesnice*

2. **Počet tříd mateřské školy, kde pracujete**

1   *2*   *3*   *4*   *5a více*

3. **Řadíte spolupráci s rodinou mezi priority Vaší mateřské školy?**

ANO   *NE*

4. **Má dle Vašeho názoru spolupráce a komunikace s rodiči vliv na spokojenost dítěte v mateřské škole?**

ANO
NE

5. **Mají u Vás rodiče možnost podílet se na dění v mateřské škole, účastnit se akcí – případně se na nich podílet, vstupovat do her dětí atd.?**

ANO   *NE*

6. **Jakým způsobem rodiče o dění v mateřské škole informujete?**

(zaškrtněte i několik možností)

Osobní sdělení   *nástěnky*   *webové stránky*

Jinak – rozepište:

7. **Domlouváte se s rodiči na společném postupu při výchovně vzdělávací působení na jejich dítě?**

ANO   *NE*

8. **Jak často komunikujete s rodiči o jejich dětech?**

Denně   *1x týdně*   *Podle potřeby*

9. Jakým způsobem informujete rodiče o pokrocích ve výchově a vzdělávání jejich dětí?

Individuenlně

Na schůzkách s rodiči

Pokud projeví zájem a na dítě se zeptají

Neinformuji,

vysvětlíte _____

10. Je vztah mezi vaší školou a rodinou založen na oboustranné důvěře, otevřenosti, vstřícnosti, porozumění, respektu a ochotě spolupracovat?

ANO

PŘEVÁŽNĚ ANO

PŘEVÁŽNĚ NE

NE

11. Které formy spolupráce s rodiči se Vám nejvíce ve Vaší mateřské škole osvědčily?

12. Přivítala byste ještě další formy spolupráce?

13. Jste spokojena se vzájemnou spoluprací mateřské školy a rodiči, je dostačující?

Děkuji za Váš čas, který jste vyplnění dotazníku věnovala.

Příloha č. 2, Dotazník pro rodiče

Vážení rodiče,

v rámci svého studia na Filosofické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci se na Vás obracím s žádostí o vyplnění dotazníku za účelem zpracování mé bakalářské práce na téma „Rodiče jako aktéři pedagogické práce školy“.

Dotazník je anonymní a získané údaje budou použity výhradně pro tuto práci.

Bronislava Karafiátová

1. Lokalita mateřské školy, kterou Vaše dítě navštěvuje:

MĚSTO

VESNICE

2. Počet tříd MŠ: 1   2   3   4   5a více

3. Má dle Vašeho názoru spolupráce a komunikace mateřské školy

s rodiči vliv na spokojenost dítěte v tomto zařízení? ANO NE

4. Ve vztazích mezi Vámi a učitelkami panuje oboustranná důvěra, vstřícnost, otevřenost, a ochota komunikovat a spolupracovat?

ANO

PŘEVÁŽNĚ ANO

PŘEVÁŽNĚ NE

NE

5. Máte, jako rodiče, možnost stát se aktéry pedagogické práce školy, účastnit se školních aktivit, vstupovat do her dětí?

ANO

NE

6. Domlouváte se s paní učitelkou na společném postupu při výchovně vzdělávacím působení na Vaše dítě? ANO NE

7. Jak často komunikujete s paní učitelkou o Vašich dětech?

Denně

1x týdně

Podle potřeby

Nemáme možnost

Jiná odpověď _____

8. Jakým způsobem Vás škola informuje o novinkách a školních aktivitách?

Osobně

Písemně

Nástěnky

Webové stránky

Jinak, rozepište-

_____

9. Jakým způsobem Vás škola informuje o pokrocích Vašeho dítěte v rozvoji i v učení?

Individuelně, zpravidla ve dveřích třídy

Na schůzkách s rodiči

Pokud projevíme a na dítě se zeptáme

10. Jste spokojeni se vzájemnou spoluprací mateřské školy s Vámi, rodiči?

ANO

NE

NEVÍM

11. Které formy spolupráce (akce) s rodiči se Vám nejvíce ve Vaší mateřské škole líbí?

Rozepište: _____

12. Přivítali byste ještě další formy spolupráce?

ANO

JAKÉ? _____

NE

13. Je ve škole k Vaším připomínkám kladná odezva?

Rozepište: _____

14. Chcete sdělit další poznatky týkající se spolupráce Vaší mateřské školy s rodiči?

15. Tento dotazník vyplnil(a)

muž

žena

Děkuji za Váš čas, který jste vyplnění dotazníku věnovali.